03 پایان نامه.pdf

04 پایان نامه.pdf

05 پایان نامه.pdf

06 پایان نامه.pdf

01 پایان نامه.pdf

02 پایان نامه.pdf

LOGO

تعریف و بیان مسأله

مقدمه

بیان مسأله مهمترین و در عین حال سخت ترین وظیفه محقق در مراحل آغازین پژوهش است.

یکی از کارهای اساسی محقق بعد از انتخاب موضوع، این است که هر چه بیشتر با مسأله تحقیق خود آشنا شود و آن را به نوعی قابل بررسی و پژوهش نماید؛ تا از این طریق هم خود و هم دیگران بدانندکه او دقیقا دنبال چه چیزی هست.

مقدمه

برخی از محققان نمی توانند مسئله خود را تبیین و صورت بندی فنی کنند و ساختار مسئله آنها به سبب آشفته بودن چنگی به دل نمی زند.

- پس از اینکه شما به عنوان یک پژوهشگر در ذهن خود به یک سوال روشن رسیدید، نوبت آن می شود که در بیان مسئله، این را به خوانندگان انتقال دهید و ماهرانه القا کنید که این سوال به خوبی قابلیت و ارزش تحقیق کردن را دارد .

اهمیت بیان مسأله

- برای نوشتن طرح تحقیق، بیان مسأله (Statement Of The Problem) یـک بخـش مهم و زیر بنائی است.

- مراحل بعدی پژوهش مثل اهداف و فرضیات ، متدولوژی ، طرح اجرائی و غیره همـه متأثر از چگونگی تبین مسأله در این بخش است.

- بیان مسأله وسیله ای برای توضیح و توجیه موضوع طرح تحقیقـاتی اسـت. باعـث روشن شدن ابعاد مختلف مسأله می شود و ضرورت انجام طرح را نمایان می سازد.

تعریف مسأله پژوهشی

مسأله توده ای فشرده از پرسش های بی پاسخ و مرتبط با هم است که دانش ها و مهارتهای فعلی شخص برای حل آن کافی نیست.

در حقیقت مسأله در محاصره دو دسته اطلاعات قرار دارد. نخست اطلاعات و واقعیت هایی که از دل آنها مسأله استخراج میشود و دوم اینکه باید با تمرکز بر مسأله به اطلاعات جدیدی دست یابیم تا بتوانیم آن را حل کنیم. (محفوف به دو گونه مطالعه نظام مند پیشین و پسین)

بیان مسأله

بیان مسأله عبارت است از نگارش چند پاراگراف که حاوی واقعیت های موجود، مبانی و مسلمات مرتبط با بحث است و به پرسشی شبیه به عنوان ختم می شود.

لذا نخست به واقعیت های موجود و مبانی مسئله اشاره میکنیم و بعد از این مقدمه چینی ماهرانه، به صورت طبیعی و منطقی پرسش اصلی را مطرح می نمائیم .

- انتقال از جملات مقدماتی به پرسش باید طبیعی باشد و از عبارات انتقالی مناسبی استفاده شود . در واقع این توضیحات مقدماتی آن پرسش را تولید می کند و نسبت به آن جنبه علی دارد.

شکل ساختاری بیان مسأله

مقدمه.....

.....نتیجه.

+

مقدمه.....

.....نتیجه.

+

مقدمه.....

.....نتیجه.

+

مقدمه.....

..... = سوال؟؟

همبستگی و انسجام مطالب

همبستگی و انسجام مطالب در بیان مساله بسیار مهم است. پراکنده گویی و عدم وجود ارتباط منطقی بین قسمت های مختلف بیان مساله امری بسیار رایج است. زمانی می توان بیان نمود که انسجام کافی وجود دارد که حذف و یا جابجایی حتی یک پاراگراف باعث دشوار شدن درک مطالب شود.

بیان مساله خوب از یک کل شروع شده و به تدریج به جزئیات می پردازد. شروع از یک کل باعث جذابیت بیشتر متن و جلب بهتر توجه می شود.

اجزا و عناصر تشکیل دهنده بیان مسأله

در یک بیان مسئله خوب و علمی، باید عناصر و اجزاء زیر وجود داشته باشد:

۱- مقدمه و زمینه مناسب

۲- تعریف متغیرها

۳- شیوع و پیامدها

٤- پیشینه تحقیقات

٥-کمبود ها و خلاء ها

٦- اهمیت و کاربرد مطالعه

۷- سوال کلی؟؟؟

مقدمه و زمینه

مقدمه یا یک حلقه فاصله، در واقع فتح بابی برای ورود به مسئله اصلی و نوعی توجیه و استدلال در جهت پرداختن به مسئله مورد بررسی می باشد.

- این مقدمه با فاصله ای اندک، ناظر بلافصل بر تعریف مشخص مساله است. مقدمه را نباید چنان دور از مساله انتخاب کرد و کلی گرفت که بتوان آن را در آغاز هر مطلب دیگری نیز بیان کرد .

- معمولا در پژوهش های تجربی و میدانی، زمینه مساله با سه جمله آغاز می‌شود: ۱.آماری در خصوص مسأله ۲. بر اساس نتایج تحقیقات یا ۳. بر اساس نظر متخصصان.

- از آنجا که اولین جمله شروع، بسیار مهم است، از آن به عنوان «قلاب روایتی» یاد می کنند. این جمله باید ترغیب کننده باشد و علاقه خواننده را جلب نماید.

- همیشه زمینه و بیان مسئله از کلی گویی شروع و به سمت جزئی شدن حرکت می کند. (به صورت قیف)

- باید توجه داشت که نقطه شروع و زمینه، درباره متغیر وابسته است؛ نه متغیر مستقل
- یکی از روشها برای نگارش مقدمه طرح مساله، بررسی روند شکل گیری مساله با رویکردی تاریخی است.

تعریف متغیر

- پس از رسیدن به هر یک از متغیرها و به جهت شفاف سازی و اطلاق زدایی، در یک جمله کامل و مستند توضیح دهید که مراد شما از آن متغیر چیست و انتظار دارید که خواننده از همان آغاز چه معنا و مفهومی را در نظر گیرد.

- شما می توانید به دور از اختلافات موجود در تعریف مفاهیم، به آنچه در نظر شماست اشاره کنید و فضای بحث را روشن سازید. مراقب باشید که برای تعریف متغیر، یک لغت نامه درست نکنید.

پیشینه تحقیقات

- پیشینه یا سابقه بحث به تحقیقات مدونی اشاره دارد که درباره مسئله مورد نظر انجام و نوشته شده است. پیشینه را ادبیات پژوهش نیز می نامند.
- محقق باید نشان دهد که منابع بسیار مهم و مرتبط را خوانده است و با تامل در محتوای آنها، تحقیق خود را طراحی کرده است.
- در نگارش پیشینه ، بهتر است ترتیب زمانی و سیر تاریخی آثار مورد توجه قرار گیرد و نشان دهیم که محققین چقدر به مسئله ما نزدیک شده اند و به چه اندازه به آن پاسخ داده اند.

برخی فقط از چند کتاب نام می برند و بدون هیچ اشاره ای به محتوای آنها و بی هیچ نوآوری ای از کنار این قسمت رد می شوند.

در حالی که در بیان مسئله باید مرتبط‌ترین، جدیدترین تحقیقات از پیشینه و کارهای انجام شده آورده شود و ترجیحا راجع به نتایج شان صحبت گردد.

چنانچه منابع و سوابق بسیاری درباره مسئله وجود دارد، محقق باید آنها را به چند دسته تقسیم و از هر دسته یک یا دو منبع مهم را یادآور شود.

کمبود ها و خلاء های موجود

پس از بررسی نتایج تحقیقات انجام شده، محقق باید کاستی ها و نواقص آنها را برجسته سازی کند و با نگاه انتقادی به خلاء های موجود اشاره نماید.

محقق می گوید مطالعاتی که بیان شد چه کمبودهایی دارد (شکافی هست، تبین‌ها ناقص است، اندک است، ..). این کمبودها ممکن است متوجه رویکرد، جامعه آماری، نمونه‌ها، ابزار، شیوه اجرا، شیوه تحلیل، یا شیوه تبیین باشد.

- به طور خلاصه در پیشینه مساله را توجیه می‌کنیم و از طرفی در بیان کمبودها پیشینه را نقد می‌کنیم.

اهمیت و کاربرد

اهمیت مطالعه برای مخاطبان: اگر چه تک تک جملات باید اهمیت داشته باشد اما اینجا به نحو مستقل می‌آوریم.

اساسا باید فلسفه پرداختن به مسئله مورد نظر در عرصه های پژوهشی و علمی تشریح؛ و میزان تاثیر گذاری آن در جامعه بیان شود.

پژوهش بر اساس هدف، یا بنیادی است یا کاربردی؛ در بیان مسئله باید نقش این پژوهش را از نظر بنیادی و کاربردی مشخص نمائیم .

سوال اصلی

پرسش اصلی همان عنوان تحقیق است که به صورت سوالی مطرح می شود. این سوال ممکن است تا حدی کلی باشد و بتوانید آن را به سوالات فرعی و جزئی تری تجزیه کنید.

پاراگراف آخر بیان مساله باید روشن و دقیق هدف عالی و نهایی تحقیق را بیان نماید. البته ممکن است این پاراگراف شباهت زیادی با هدف کاربردی تحقیق بیابد که ایرادی ندارد ولی در این پاراگراف فضای بیشتری است تا هدف را در قالب عبارات و جملات مبسوط تری بیان نمایید.

ویژگی‌های یک بیان مسئله خوب

۱. اقناع و ترغیب خواننده برای ادامه مطالعه

۲. بیان روشن و واضح. به دور از کلی گویی و ابهام

۳. تحدید مسئله در یک حوزه تخصصی و تعریف متغیر

٤. اطلاعاتی منسجم در باره تحقیقات انجام شده مرتبط

۵. اشاره به خلاءها و نقص کارهای انجام شده

٦. اشاره به اهداف و فواید اجرای این تحقیق

۷. انتقال اهمیت و ضرورت مسئله

۸. چارچوب و روش برای چگونگی انجام تحقیق

نکاتی دیگر

- یک روش برای بیان مساله و موضوع تحقیق این است که کلیه پرسش های زیر به روشنی و وضوح پاسخ داده شود :

- چگونه؟ How? چگونگی ارائه مطالب و ترکیب نوشته
- چی؟ what? متغیر و ابعاد آن کاملا روش شود
- چرا ؟ why? این عنصر هدف را کاملا شفاف میکند
- که ؟ who? محقق جایگاه خود و وظایف خود را بداند
- کی ؟ when? عنصر زمان را باید روشن کرد
- کجا ؟ where? اصولا موضوع مربوط به کجا هست؟

نکاتی دیگر

روش نگارش مساله تحقیق

- یک مقدمه کلی بنویسد
- ابعاد و ویژگیها و صفات مورد مطالعه را شرح دهد
- ادبیات و سوابق مساله تحقیق را بیان کند
- سوالات ویژه تحقیق را فهرست کند
- نتایج و دستاوردهای پیش بینی شده تحقیق را اظهار کند

✓ کنترل و ارزیابی نگارش مساله تحقیق:

۱ آیا صورت مساله به شکل سوالی است ؟

۲ آیا مقدمه توضیحی درمورد مساله و اهمیت و ضرورت تحقیق داده است؟

۳ آیا ابعاد ، ویژگیها و حدود مساله تحقیق بیان شده است ؟

٤ آیا ادبیات و سوابق مساله ذکر شده است ؟

٥ آیا به هدف تحقیق و دستاورد های آن اشاره شده است ؟

٦ آیا بیان مساله از وضوح برخوردار است ؟

۷ آیا اصطلاحات و مفاهیم به خوبی تعریف شده است ؟

۸ آیا از کاربرد واژه های دو پهلو ، ارزشی و داوریهای ایدئولوژیک پرهیز شده است؟

اشکلات عمده در بیان مسئله

- ۱- منبع ؟؟ بعد از آوردن هر مطلبی در مقدمه و زمینه، اهمیت، شیوع و پیامد، تعریف، پیشینه و هر جا که ادعایی شده است.
- ۲-سیر منطقی و ارتباط مطالب به همدیگر در هر پاراگراف و در مجموع.
- ۳- شروع از متغیر وابسته. برخی شروع به توضیح عنوان خود کرده اند
- ٤- مطالب غیر مرتبط با عنوان. زمینه بسیار دور از موضوع و مطالب کلی که غیرمستقیم ربط دارند
- ٥- نگارش محاوره ای، تبلیغی و نشریه ای. شروع با شعر و حمد و سپاس و ادبیاتی نوشتن

LOGO

گزاره های مسئله تحقیق

سوالات تحقیق

سوال اصلی تحقیق ممکن است تا حدی کلی باشد و طبیعی است که نمی توان در یک جمله به آن پاسخ داد. بنابراین باید آن را به چند پرسش فرعی تجزیه کرد و سپس بدان پاسخ داد.

پس به طور کلی سوال تحقیق به دو قسم اصلی و فرعی تقسیم میشود.

پرسش های فرعی از درون پرسش اصلی استخراج می شوند و برای فصلهای پژوهش، «عنوان ساز» هستند.

- تجزیه و تبدیل یک مسئله به پرسش های متعدد، باعث میشود که محقق به حدود و ابعاد مسئله خود بیشتر پی ببرد و بعدا در ساختاربندی و فصل بندی تحقیق خود عالمانه تر عمل نماید.

- اگر درباره مسئله مطالعه اولیه خوبی انجام گرفته باشد، پرسش ها دقیق تر و مرتبط تر خواهد بود. محقق باید چنان سوالاتی طرح کند که پاسخ به آنها در مجموع به حل مسئله اصلی منجر شود.

انواع پرسشهای تحقیق

- سوالات تحقیق را می توان در سه دسته رده بندی کرد:

۱- پرسش های توصیفی: معمولا سوالات توصیفی متمرکز بر یک متغیر هستند و چیستی آن را مشخص می‌کنند. در این گونه سوال ها از کلمات چه می باشد؟ چیست؟ چگونه است؟ چقدر است؟ استفاده می شود.

۲- پرسش های رابطه ای: در این گونه سوال ها چگونگی رابطه دو یا چند متغیر مورد نظر قرار می گیرد. (چه رابطه ای... وجود دارد؟)

۳- **پرسش های تفاوتی**: این سوال ها با تفاوت سطوح متغیرها و یا گروه ها سرو کار دارد و معمولا به شکل آیا بین ..... و ..... تفاوتی وجود دارد؟ بیان می شود.

لازم به تذکر است که سوال های تحقیق به صورت جهت دار بیان نمی شود و هیچ گونه پیش بینی نسبت به رابطه بین متغیرها نمی کند.

ویژگی های یک پرسش خوب

- ✓ واضح، روشن، محدود و بدون ابهام(فهم واحد)
- ✓امکان بررسی داشتن یعنی عملیاتی بودن
- ✓عدم تاکید بر قضاوت های اخلاقی، ارزشی و فلسفی و پیش بینی های کلی.
- ✓به صورت سوالی مطرح شود و نه خبری

مثال:

سؤال اصلی

. ۱. الگوی کنترل پرخاشگری براساس آموزه‌های اسلام چیست؟

سؤالات فرعی

۱. پرخاشگری و مؤلفه‌های آن براساس دیدگاه روان‌شناسان چیست؟

۲. پرخاشگری و مؤلفه‌های آن براساس آموزه‌های اسلامی چیست؟

۳. بر اساس آموزه‌های دینی چه راه‌کارهایی برای کنترل پرخاشگری وجود دارد؟

تدوین فرضیه

www.free-power-point-templates.com

مقدمه

- پژوهشگر پس از انتخاب و تبیین مسئله، اقدام به ارائه فرضیه پژوهشی می کند که در حقیقت همان راه حل پیشنهادی محقق برای پاسخگویی به مسئله است. به همین دلیل تدوین یک فرضیه مناسب، بستگی به چگونگی بیان مسئله و سوالات تحقیق دارد.

www.free-power-point-templates.com

- بنابراین فرضیه چیزی جز پاسخ حدسی، اجمالی و اولیه محقق به مسئله نیست که با جمله خبری بیان می شود و اطلاعات پیشین و مطالعات فعلی محقق از آن پشتیبانی می کند.

- برای رسیدن به این پاسخ حدسی، محقق باید به اندازه کافی مطالعه و تامل داشته باشد تا بتواند به تعداد پرسش های تحقیق ، فرضیه ارائه دهد.

www.free-power-point-templates.com

تعریف فرضیه:

- ✓ عبارتست از حدس یا گمان اندیشمندانه درباره ماهیت، چگونگی و روابط بین پدیده ها، اشیاء ومتغیرها، که محقق را در تشخیص نزدیکترین و محتمل‌ترین راه برای کشف مجهول کمک می‌نماید.

- ✓ فرضیه گمانی است که حاکی از نتایج مورد انتظار محقق است و در نهایت باید تایید و یا رد شود. (نه اثبات یا ابطال)

www.free-power-point-templates.com

نقش فرضیه در تحقیق علمی:

۱)مطالعه منابع و ادبیات مربوط به موضوع جهت‌دار مي شود و از مطالعه و جمع آوری منابع بي ربط جلوگيري مي گردد.

۲) فرضیه باعث مي‌شود تا محقق مساله پژوهش را بهتر درک کرده و روشهاي جمع‌آوري اطلاعات را بهتر تعیین نماید.

۳)فرضیه چارچوبي را براي تفسیر اطلاعات جمع‌آوري شده و نتیجه‌گیري از آن ارائه مي‌دهد.

www.free-power-point-templates.com

تدوین فرضیه در انواع پژوهش ها

تدوین فرضیه به ویژه در پژوهشهایی که هدف آنها کشف روابط بین متغیرها است، ضروری می باشد. اما در تحقیقاتی که هدف تعیین وضعیت یک پدیده است و پژوهشگر نمی تواند چگونگی رویدادها یا پدیده ها را پیش بینی کند؛ فرضیه سازی از اهمیت کمتری برخوردار خواهد بود.

www.free-power-point-templates.com

شیوه تدوین فرضیه

فرضیه تحقیق معمولا جهت دار است و به صورت جمله خبری نوشته می شود.مثلا :

به نظر می رسد بین x و y تفاوت وجود دارد.

بین x و y رابطه همبستگی مثبتی وجود دارد.

پیش بینی میشود که x در y تاثیر و نقش دارد.

www.free-power-point-templates.com

ویژگی های یک فرضیه خوب

۱. فرضیه باید قدرت تبیین حقایق را داشته باشد.

۲. رابطه بین متغییرها را بیان کند.

۳. فرضیه باید بتواند پاسخ مساله تحقیق را بدهد.

۴. فرضیه باید ساده و قابل فهم باشد.

www.free-power-point-templates.com

۵. فرضیه نباید با اصول علمي تایید شده مغایرت داشته باشد.

٦. فرضیه نباید از واژه‌ها و مفاهیم ارزشي استفاده کند.

۷. فرضیه باید به مطالعه و پژوهش جهت بدهد.

۸. فرضیه باید به صورت جمله خبري باشد.

www.free-power-point-templates.com

مثال:

۱- روش تدریس (الف) بهتر از روش تدریس (ب) است.

۲- بین مفهوم خود و پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت وجود دارد.

۳- خداآگاهی و خودآگاهی می‌توانند پیش‌بینی کننده سلامت روانی باشند.

LOGO

اهمیت، ضرورت و هدف از تحقیق

مفهوم شناسی

« اهمیت »

- در اهمیت مسئله تحقیق، منطق یک مطالعه و دلایل پژوهشگر برای انتخاب مسئله مطرح میشود.(فلسفه پرداختن به موضوع)

هر محققی برای اینکه موضوع خود را از نظر اولویت شناسی و نیازسنجی توجیه کند، باید به نکاتی اشاره کند که گزینش او را موجه سازد. محقق می تواند توضیح دهد که اگر از موضوع انتخابی وی غفلت شود چه عوارضی پیش می آید و یا پیامدهای مثبت پرداختن به آن چیست.

مفهوم شناسی

« ضرورت »

- واژه ای است در طرح تحقیق که نشان دهنده پیدایش یک نیاز و حیاتی بودن پاسخ گویی به آن در زمان کنونی و مکان فعلی می باشد

اگر دو واژه اهمیت و ضرورت را در مقیاس ۰ تا ۱۰۰ قرار دهیم اهمیت در مقیاس ۰تا ٦۰ نشان داده می شود که علت ، فایده و آثار موضوع را نشان می دهد. اما رتبه ٦۰تا ۱۰۰ که حاکی از ضرورت است علاوه بر فایده, حیاتی بودن انجام پژوهش را نیز می رساند.

مفهوم شناسی

« اهداف »

- هدف تحقیق به معنای وضع نهایی و مطلوبی است که به طور آگاهانه، سودمند تشخیص داده شده و برای تحقق آن، فعالیت‌های مناسب پژوهشی انجام می‌گیرد.

در حقیقت هدف، مطلوب محقق است که می خواهد به آن دست یابد. به عبارتی دیگر ضرورت، علت انجام تحقیق است ولی هدف، نتیجه و حاصل تحقیق می باشد که معمولا با یک فعل کنشی بیان می گردد.

چگونگی تدوین هدف تحقیق

هدف از تحقیق و اینکه محقق در متن تحقیق به دنبال چه چیزی هست باید کاملا روشن بیان شود.

معمولا گزاره هدف به صورت یک عبارت آورده می شود و در آن از واژه های زیر استفاده می گردد:

مشخص کردن.....، بررسی کردن .....، تعیین.....، روشن کردن.....، شناسایی.....، کشف کردن ... .

اهمیت و ضرورت

۱. **بعد نظری (بنیادی)**

اهمیت و ضرورت پژوهش در بعد نظری ناظر به این مطلب است که فایده انجام این پژوهش در بعد علم و نظر روشن گردد. به عبارت دیگر انجام این پژوهش در حوزه علم دارای چه دست آورد هایی است؟

۱. فراهم آوردن دانش در یک زمینه خاص
۲. کمک به تدوین، ساخت، تعدیل، اصلاح و یا تغییر نظریه
۳. کمک به تعمیم پذیری یافته‌های پژوهش قبلی
۴. پیشبرد روش‌شناسی پژوهش

اهمیت و ضرورت

۲. بعد عملی (کاربردی)

اهمیت و ارزش پژوهش در بعد عملی ناظر به این مطلب است که فایده انجام این پژوهش در بعد عمل و کاربردی روشن گردد. به عبارت دیگر انجام این پژوهش در حوزه کاربرد و فواید عملی دارای چه دست آورد هایی است.

۱. کاربرد و قابلیت این پژوهش در چگونگی حل بحران و مسئله,
۲. مخاطبان به چه میزان می توانند ازیافته های پژوهش استفاده کنند؟
۳. کارایی و اثربخشی آن.

LOGO

ادبیات و پیشینه تحقیق

مقدمه

- مطالعه منابع قبلی و ادبیات مربوط به موضوع مورد تحقیق، وقت گیرترین فعالیت پژوهشی است که پژوهشگر قسمت عمده ای از وقت خود را به آن اختصاص می دهد.

- از آنجا که تحقیق به منظور ارائه اطلاعاتی جدید درباره موضوع انجام می شود؛ بنابراین پژوهشگر برای دستیابی به این هدف باید با گستره دانش موجود (تمام تحقیقات مرتبط با مسئله مورد نظر) آشنا باشد.

پیشینه

- مرور پیشینهٔ تحقیق روشی واضح، نظام‌مند، قابل تجدید، برای شناسایی، ارزیابی و تفسیر مطالب ثبت شده توسط پژوهشگران، دانشمندان و متخصصان است. (فینک ۱۹۹۸)

بنابراین :

۱- بررسی پیشینه باید روزآمد باشد.

۲- باید نظامدار باشد. نظامدار بودن به این است که خواندن مطالب و ارزیابی انتقادی آنها باید روشمند، هدفدار و متمرکز بر پرسش پژوهش باشد.

مقاصد اصلی بررسی پیشینه

- **تعریف و تحدید مسئله (کمک به فهم بیشتر موضوع تحقیق)**

بررسی و مطالعه منابع مربوط به موضوع کمک میکند که پژوهشگر عقاید روشن تـری درباره تعریف و رابطه متغیرها با یکدیگر کسب کند.

- **اجتناب از دوباره کاری**

برای اینکه کار پژوهشگر، تکرار کار دیگران نباشد، مطالعه آنچـه در گذشـته انجـام شده، لازم و ضروری است.

مقاصد اصلی بررسی پیشینه

- **قرار دادن یافته‌های تحقیق در چارچوب تحقیقات قبلی**

آثار گذشته میتواند به عنوان نقطه شروع کارهای جدید در نظر گرفته شود. چـرا کـه علم، محصول عقل جمعی، تدریجی و ذره ای بشر است و کار گذشته موجب توسـعه و گسترش مطالعات جدید میشود.

- **بدست آوردن چارچوب نظری دربارهٔ مسأله**

مطالعه عمیق تحقیقات قبلی موجب آگاهی از تئوری های مرتبط با موضوع ، آشنایی بـا روش‌های انجام پژوهش‌های مشابه قبلی و در نتیجه الگو گرفتن برای انجـام پـژوهش جدید میگردد.

مراحل بررسی پیشینه

۱. کشف و شناسایی کلید واژگان مرتبط

۲. جستجوی منابع مثل نمایه‌ها، چکیده‌نامه‌ها، کتاب‌های مرتبط با کلید واژه ها

۳. یافتن و انتخاب عنوان مقاله‌های مرتبط با موضوع تحقیق

۴. جایابی نسخه‌هایی از مقاله‌های مورد نظر

۵. گزینش مقالات مرتبط تر(مشخص کردن میزان رابطه مقاله‌های جایابی شده)

۶. طبقه بندی مقاله‌ها (براساس روش، متغیرها و ...)

۷. تهیه چکیده (پس از مطالعه منابع)

۸. تهیه کتاب شناسی (تهیه فهرست کامل از منابع مورد استفاده)

۹. نقد مقاله‌ها و گزارش‌ها . با توجه به اهداف پژوهش و از لحاظ روش اجرا و نتایج مورد قضاوت قرار گیرد.

۱۰. تدوین چارچوب نظری یا تجربی تحقیق (براساس پژوهش‌های قبلی و نظریه‌های موجود)

بنابراین :

۱. از آخرین بررسی ها در زمینه مورد نظر خود آغاز کنید و سپس بـه مطالعـات قبلی باز گردید.

۲. ابتدا چکیده یا خلاصه را مطالعه کنید. (جهت کشف میزان ارتباط)

۳. گزارش را به طور سریع بخوانید و قسمت های مرتبط را بیابید.

۴. یاداشت‌برداری کنید.

۵. در جریان بررسی هر کاری کتابشناسی کامل آن را بنویسید.

پیشینه در طرح تحقیق

- در پیشینه طرح تحقیق، محقق نشان میدهد که در زمینه ی موضوع مورد نظر، از پیشرفت ها و مطالعات جدید کاملا مطلع است.
- بنابراین لازم نیست که همه ی پژوهش های انجام شده به تفصیل و پشت سر هم آورده شوند.
- در حقیقت پیشینه مساوی تاریخچه و کتابشناسی نیست. بلکه نتایج مطالعات قبلی در قالب یک سیر منظم و منطقی بازنگری میشود.

ساختار بررسی و نوشتن پیشینه

۱– تئوری زیربنائی و پشتوانه تحقیق

در بررسی پیشینه اول باید مبانی نظری (رویکرد، اصل، نظریه) مرتبط با موضوع تبیین شود. محقق باید نشان دهد که گزاره‌ها و متغیرهای او دقیقا بر اساس کدام تئوری مطرح شده است. مثلا وقتی درباره افسردگی تحقیقی انجام می‌دهیم، باید نشان دهیم که کدام تئوری پشتوانه ماست. روان‌کاوی، رفتاری، شناختی، ... با چه تئوری‌ای می‌خواهیم درباره افسردگی تحقیق انجام می‌دهیم.

۲- پیشینه تجربی:

در مرحله دوم و متناسب با متغیرها، نتایج پژوهش‌هایی که در این زمینه انجام شده است، گزارش می‌شود؛ البته اصولا یک روند منطقی باید در کار باشد؛ یعنی چیدمان نتایج پژوهش‌ها باید بر اساس یک نظم منطقی صورت پذیرد. در واقع نباید مثل موزاییک‌های بدون طرح باشد.

نتایج مطالعات باید به گونه‌ای کنار هم نقل شوند که هر نقل جدیدی، ضعف‌های موارد قبلی را پوشش داده باشد و به طرف تکامل و تکمیل شدن پیش برود.

۳– جمع‌بندی

در نهایت و مرحله سوم محقق با تلفیق چارچوب مفهومی و پژوهشهای انجام شده، به گونه‌ای انتقادی یک ترکیب جدیدی از ادبیات را بیان میکند. به گونه‌ای که در انتهای این جمع‌بندی بار دیگر به مساله مورد نظر تحقیق

خود برسد.

محقق با تاکید بر کاستی ها و جنبه هایی که مطالعات قبلی بدان نپرداخته اند، ویژگی و عناصر جدید پژوهش خود را پر رنگ جلوه می دهد.

LOGO

تشکیل پرونده علمی برای پایان نامه

مقدمه

داده ها و یافته ها، مواد اولیه خامی هستند که محقق از طریق مطالعه و جستجوی منابع به آنها دست می یابد. اگر این یافته ها شایستگی لازم را برای ورود به فرایند تحقیق را داشته باشد یعنی مرتبط با مسئله تحقیق باشند، به عنوان مواد اولیه شایسته تلقی شده و اطلاعات نامیده می شوند.

- بنابراین اجرای طرح تحقیقاتی در مطالعات کتابخانه ای سه گام عمده دارد:

تشکیل پرونده علمی >> یادداشت برداری >> تحلیل و پردازش اطلاعات

VU.HADITH.AC.IR

تشکیل پرونده علمی

- مراد از تشکیل پرونده علمی، کتابشناسی، اعتبار سنجی منابع و تهیه آنها است.
- تشکیل پرونده علمی نقش موثری در در دستیابی بیشتر به اطلاعات، افزایش بهره وری زمان و تمرکز ذهنی دارد. به همین دلیل ضرورت دارد که بخش عمده ای از منابع تحقیق پیش از ورود به تحقیق، جمع آوری و در دسترس محقق باشد.
- کسانی که بدون تشکیل پرونده علمی تحقیق خود را آغاز میکنند و بر حسب نیاز به منابع، به جستجو و مراجعه می پردازند، هم وقت فراوانی هزینه می کنند و هم ذهن خود را از تمرکز باز می دارند.

VU.HADITH.AC.IR

❖ انواع پرونده علمی

تشکیل پرونده علمی به دو صورت انجام میگیرد: دستی و دیجیتالی. شیوه دستی دقت بیشتری نسبت به شیوه دیجیتالی دارد اما شیوه دوم ده ها برابر بیشتر از شیوه اول در زمان صرفه جویی دارد. در شیوه دیجیتالی به جای مراجعه به کتابخانه های فیزیکی، به سایت ها، کتابخانه دیجیتالی و با استفاده از نرم افزار به جستجو و ذخیره مطالب می پردازند

تشکیل پرونده علمی، خود از چهار گام اساسی تشکیل شده که باید به ترتیب طی گردند:

❖ گام اول:

شناسایی منابع و و ماخذ تحقیق:

در مطالعات کتابخانه ای، منابع مکتوب تنها مخزنی است هستند که می توان یافته ها و اطلاعات مورد نیاز را از آنها تامین کرد.وقوف محقق به پیشینه تحقیق توانایی او را در این گام افزایش می دهد. اکتفا کردن به منابع در دسترس آسیب زا است و باید تمام منابع اعم از کتاب، پایان نامه، مقاله را از طریق رایزنی با اساتید و جستجو در سایت ها و کتابشناسی ها و نمایه ها را به دست آورد. در این مرحله از طبقه بندی کردن و اولویت بندی بپرهیزید و با گرایش حداکثری همه منابع فهرست گردند.

❖ گام دوم:

سنجش و اعتبار یابی دقیق منابع:

در این مرحله باید فهرست تهیه شده را از حیث اعتبار و ارتباط آنها با به مسئله تحقیق مورد ارزیابی قرار داد. مسئله گزینش منابع، به ویژه در عصر انفجار اطلاعات اهمیت فراوانی در بهره وری از زمان دارد.

ملاک اعتبار منابع، مسئله و فرضیه تحقیق است. هر منبعی که در گشودن مسئله تحقیق کارایی بیشتری داشته باشد، معتبر است . دقت صحت، قدمت ، به روز بودن و اصالت به کارایی بر میگردند.

❖ گام سوم:

تهیه منابع معتبر:

آنچه در این مقام اهمیت دارد در دسترس بودن این منابع بدون کمترین هزینه زمانی است. شکل منابع جمع آوری شده از حیث اینکه خود کتاب یا تصویر یا فایل و ... باشد اهمیت موضوعی ندارد.در هر صورت مشخصات کامل کتاب شناسی را مد نظر داشته باشید

❖ گام چهارم:

چینش تاریخی:

مراد از چینش از تاریخی مرتب ساختن منابع از حیث ترتیب زمانی از گذشته تا حال است. ذهن ما در مطالعه تاریخی یک مسئله و فهم آن از سلف به خلف خلاقیت خود را باز می یابد. چینش تاریخی منابع می تواند تطور آراء، تکامل نظریه ها، ترمیم ها ، بازسازی ها را در حوزه مورد مطالعه نشان دهد.

LOGO

منبع یابی و منبع خوانی برای پایان نامه

❖ مقدمه

محقق برای پاسخ دهی به پرسش های تحقیق به منابعی نیاز دارد که اطلاعات در آنها آمده اند. استحکام و قوت تحقیق بسته به این است که محقق عناصر اطلاعاتی خود را که به منزله مصالح و مواد ساختمان تحقیق او هستند، از چه منابعی گرد آورده است. از سوی دیگر اهمیت و ارزش وقت، محقق را به ارزش گذاری و اولویت سنجی میان منابع می کشاند.

❖ مقدمه

اصطلاح منبع یک معنای عام دارد که اعم از منابع مکتوب و نامکتوب است . در کل هر چیزی که بتوان از آن پاسخ پرسش های تحقیق را به صورت علمی بر گرفت .

منابعی که نام مرجع بر آنها اطلاق می شود منابعی هستند که مهمترین و کلیدی ترین مطالب را فشرده وار و به آسانی در اختیار محقق میدهند به گونه ای که محقق با مراجعه به آنها میتواند در کوتاهترین زمان اطلاعات ضروری اولیه را در یک موضوع به دست آورد. نمونه هایی از این منابع عبارتند از : دایره المعارف ها، فرهنگ واژگان، فرهنگ اصطلاحات

فرایند منبع یابی

- برای منبع یابی، باید پرسش های تحقیق را در برابر خود منسجم و آنها را در دو سه واژه فشرده کنیم. بدین منظور محتوای پرسش را به صورت مدخل در می آوریم و از مجموعه آنها یک نمایه می سازیم. با همین مدخل ها و اصطلاحات کلیدی میتوانیم به منابع نفوذ کنیم.

- از نظر فرایند عملیاتی و اجرایی نخستین کاری که باید انجام دهید این است که عنوان تحقیق خود را به خوبی بشناسید. بدین منظور با تامل در واژگان اصطلاحی موجود در عنوان، الفاظ مترادف و متضاد با آن واژگان را گردآوری کنید. کار را از مهمترین ، فراگیرترین، و مرتبط ترین واژه ای آغاز کنید که در زمینه بحث شما وجود دارد.

VU.HADITH.AC.IR

ادامه

- پس از آشنایی اولیه با اصطلاحات کلیدی باید پیش از هر چیز، اگر به دایره المعارف تخصصی دست یافته ایم آن مدخل را به دقت مطالعه کنیم.

- بعد از اینکه با واژه ها که به منزله ابزار کار ما هستند آشنا شدیم و با مطالعه یک مرجع این آشنایی را تقویت کردیم به جستجوی منابع از راههای دیگر ادامه می دهیم . مراجعه به کتاب شناسی در این مقطع توصیه می شود. کتاب شناسی ها منابع مربوط به یک موضوع را برای ما فهرست وار بر می شمرند

VU.HADITH.AC.IR

ادامه

- باید به این واقعیت توجه کرد که محقق نمیتواند در آغاز تحقیق همه منابع را احصا و جمع آوری کند. او همواره در فرصت های آتی به ارتقای کمیت و کیفیت منابع خود توجه دارد . با این حال برای آغاز تحقیق باید حداقل منابع را ترجیحا دست اول فراهم آورد.

- بایدکوشید تا نخست به سراغ منابع جامع تر برویم. در این مرحله هر منبعی که به درصد بیشتری از پرسش های فهرست شده ما پاسخ دهد و اصالت و اعتبار بیشتری داشته باشد، در اولویت مطالعاتی ما قرار می گیرد. بنابراین شناخت منابع و جایگاه آن و میزان ارتباط آنها با بحث یکی از کارهای محقق در آغاز تحقیق است

VU.HADITH.AC.IR

LOGO

ساختار و سازمان دهی پایان نامه

مقدمه

منظور از سازمان دهی، مشخص کردن ترتیب اجزای بحث و قرار دادن آنها در یک سیرمنطقی است که تداعی کننده یک نظام و سیستم یکپارچه باشد. به گونه ای که اگر در یکی از اجزای آن تغییری ایجاد کنیم، دیگر اجزا نیز تغییر خواهد کرد و تاثیر آن در کل ساختار پایان نامه نمایان خواهد شد.

بنابراین ساختار پایان نامه باید نظام مند و سیستمی باشد. نظام به یک کل یکپارچه گفته می شود که اولا اجزای آن با یکدیگر ارتباط دارند و دوما تغییر در یک جزء در تمام اجزا منعکس میشود.

VU.HADITH.AC.IR

یکی از معیارهای مهم ارزیابی برای داور پایان نامه این است که بخش ها، فصل ها و گفتارها در یک سیر منطقی و متناسب با پرسش های اصلی و فرعی پیش بروند.

این سامان دهی و ساختار بندی مباحث و قرار دادن هر قسمتی در جای منطقی خود، کار ساده و به صورت دفعی نیست بلکه یک فرایند است که محقق از زمانی که موضوع را تعیین میکند و به بارش پرسش های گوناگون و تنظیم آنها می پردازد ،همواره باید این پرسش در ذهنش باشد که «سازمان و ترتیب نهایی بحث من چگونه خواهد بود»؟.

VU.HADITH.AC.IR

با وجود اینکه سازمان دهی و ساختار بندی اولیه، نهایی نیست و امکان تغییر و اصلاح آن وجود دارد؛ اما نقش مهمی در ادامه مسیر پژوهش و نگارش پایان نامه ایفا می کند.

باید توجه داشت که سازمان دهی منطقی مطالب پایان نامه بستگی زیادی به تنظیم پرسشهای پژوهش دارد. بنابراین در مرحله اول باید با تامل، مطالعه و مشاوره مجموعه پرسش های اصلی و فرعی پایان نامه را از لحاظ اهمیت، تقدم و تاخر و ارتباط با یکدیگر تنظیم و روشن شوند.

VU.HADITH.AC.IR

❖ چهار بخش کلی مطالب پایان نامه

- ✓ ۱– مطالب مقدماتی (صفحات اولیه)
- ✓ ۲– فصول پایان نامه (سازمان اصلی)
- ✓ ۳– منابع (کتاب شناسی)
- ✓ ۴– پیوست (مطالب ضمیمه)

❖ چهار بخش کلی

✓ ۱– مطالب مقدماتی (صفحات اولیه)

مطالب مقدماتی معمولا صفحات اولیه پایان نامه است که قبل از فصل اول قرار می گیرند و بر اساس حروف ابجد صفحه بندی و شماره گذاری می شوند.

جلد

صفحه بسم الله الرّحمن الرّحیم

صفحه عنوان

صفحه تقدیم

صفحه تقدیر و تشکر

چکیده

فهرست مطالب

پیشگفتار

مقدمه

❖ چهار بخش کلی

✓ ۲– فصول پایان نامه (سازمان اصلی)

سازماندهی متن اصلی پایان نامه با توجه به موضوع رشتهٔ تحصیلی میتواند متفاوت باشد و سرفصل ها و تعداد فصول و عناوین هر فصل به تناسب موضوع و طرح پایان نامه و نظر استاد راهنما تعیین می شود، اما به منظور رعایت شیوهٔ واحد، معمولا فصل بندی متن اصلی پایان نامه در قالب کلی ذیل می باشد:

- فصل اول : کلیات
- فصول دیگر
- فصل پایانی : نتیجه گیری

فصل اول: کلیات و مفاهیم

این فصل شامل بیان مسئله، پیشینه، ضرورت تحقیق، اهمیت موضوع و دلیل انتخاب آن، اهداف، پرسش های اصلی و فرعی، فرضیه ها، روش تحقیق، قلمرو تحقیق، و تعریف واژگان کلیدی عنوان پایان نامه است.

فصل اول نباید حاوی مباحث محتوایی تحقیق باشد و تنها بیانگر چهارچوب کلی تحقیق است و معمولا همان مطالب طرح تفصیلی با اندکی تغییرات می باشد.

• فصول دیگر پایان نامه

متن اصلی پایان نامه شامل تعداد محدودی از فصل ها است. در تعداد و ترتیب فصل ها آراء مختلفی وجود دارد. معمولا در مطالعات دینی و روش کتابخانه ای پیشنهاد می شود که ملاک تعداد و ترتیب فصل ها مسائل و پرسش های فرعی مربوط به موضوع پایان نامه باشد. آنچه مهم است روشن بودن منطق حاکم بر ساختار پایان نامه است. یعنی تعداد فصل ها و ترتیب آنها باید دلایل موجه داشته باشد.

• فصول دیگر پایان نامه

فصل اول(کلیات و مفاهیم) و فصل نهایی(نتیجه گیری)حجم کمی از پایان نامه را به خود اختصاص می دهند. حجم عمده مطالب در فصل های میانی است.

بنابراین محقق باید در این فصول هر یک از متغیرهای تحقیق خود را در بخش های جداگانه و با توالی منطقی مناسب ارائه و معرفی کند. همچنین در این فصول به تبیین مبانی موضوع اصلی تحقیق و نقل دیدگاه های مختلف دربارهٔ آن پرداخته می شود.

این فصول در مجموع و یا یکی از فصل های نهایی پاسخگویی سؤال اصلی تحقیق می باشد.

• فصل پایانی: نتیجه گیری

در این فصل از مباحث مطرح شده در فصول پیشین با عبارت های کوتاه و گویا نتیجه گیری مستدل (نه خلاصه نویسی) می شود و پژوهشگر پاسخ نهایی خود را به پرسش های تحقیق به طور کوتاه و مستدل بیان میکند. گاهی نیز فرضیه(های) تحقیق به عنوان پاسخ به پرسش(های) تحقیق بررسی میشود. در انتها محدودیت های پژوهش (نه مشکلات اجرایی) و پیشنهادهایی برای پژوهش های آتی بیان می گردد.

نکات مهم

- فصل ها و بخشهای پایان نامه نباید با هم تداخل داشته باشند. از این رو باید در هر قسمتی تمام مطالب مشابه و مرتبط را بیاورید و موارد دیگر را واگذارید.
- ساختار پایان نامه ناظر به پرسش های تحقیق است. بنابراین به همه پرسش ها باید پاسخ داد و به مطالب نامرتبط نباید پرداخت.
- بکوشید تا تعیین کنید هدف شما در هر فصل چیست و آن را در یکی دو جمله یا پرسش بنویسید. سپس با توجه و تمرکز بر آن هدف، مباحث را ریزتر و گام به گام در ذیل عناوین مناسب گردآورید.

VU.HADITH.AC.IR

نکات مهم

- در کل هر گاه مبحث مثلا الف بر مبحث ب مبتنی و متوقف باشد، باید مبحث ب را پیش از مبحث الف بیاورید. به عبارتی دیگر به گونه ای مطالب را کنار هم ردیف کنید که هر بحثی به فهم مبحث بعدی و آن دو به فهم مبحث سوم کمک کند.

- شما باید از چینش و نظم اجزای نوشتار خود در اواخر کلیات پایان نامه دفاع کتبی کنید و توجیه منطقی و علمی داشته باشید که چرا مثلا تحقیق خود را در در ۴ فصل سازمان دهی میکنید.

VU.HADITH.AC.IR

نکات مهم

- به هر حال آنچه در گزارش تحقیق شما آمده است و آنچه نیامده است باید عاقلانه توجیه شود.

- در واقع شما باید به سه سوال پاسخ دهید که :

۱- آیا اجزای لازم و بایسته در تحقیق آمده اند و جای چیزی خالی نیست؟

۲- چگونه توجیه میکنید که هر چیزی در جای خود آمده است؟

۳- درباره کمیت محتوا و اینکه مثلا به چه دلیل فلان فصل را مفصل تر آورده اید؟

VU.HADITH.AC.IR

کارگاه آموزشی و کاربردی

پایان‌نامه نویسی

حسین رضائیان بیلندر
h.rezaeiyan60@gmail.com

❖ مقدمه

- یکی از آسیب‌ها و مشکلات طلاب در آستانه نوشتن پایان‌نامه، ترافیک سنگینی از مهارت‌های مورد نیاز است. بدون کسب مجموعه مهارت‌های یادگیری، مطالعه و قلم همچون مهارت‌های مطالعه پژوهشی، فیش برداری، گزارش نویسی، بازسازی یک محتوا و درست‌نویسی فارسی، کار محقق به سردرگمی و بن‌بست پژوهشی می‌رسد و پژوهش بر او سخت می‌شود.

LOGO

منبع خوانی برای پایان نامه

✓ یک تشبیه ؟؟؟

به طور کلی و بر اساس الگوی پژوهشگران در مطالعه و گردآوری اطلاعات، می‌توان آنها را به سه دسته، طبقه بندی کرد:

۱- عنکبوتیان

۲- مورچگان

۳- زنبوران عسل

➢ گروهی همچون مورچه

همواره در حال گردآوری اطلاعات بدون تولید محصولی جدید

❖ گروهی همچون عنکبوت

همواره در حال بافتن مطالبی نو بدون تکیه بر مستندات قوی

➢ گروهی همچون زنبور عسل

همواره در حال تولید محصولی جدید و مفید با تکیه بر مواد اولیه سالم

نقش مطالعه در پایان نامه

- یکی از مهارت‌های لازم برای جمع‌آوری اطلاعات و نوشتن پایان‌نامه، شیوه مطالعه است که برای محققان رشته‌های علوم دینی و انسانی، در درجه اول اهمیت قرار دارد.
- محققانی که منبعشان اسناد و کتابخانه است، باید بیش از دیگران بر شیوه‌های مطالعه مسلط باشند. این پژوهشگران با فیش برداری مطالب را از منابع دست اول کنار هم گرد می‌آورند و با تحلیل و تفسیر از محتوای آن در تدوین تحقیق خود بهره می‌گیرند.

اهداف مطالعه

مطالعه اهداف متعددی دارد که می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱- آموزشی

۲- ترویجی-تبلیغی

۳- پژوهشی

بی گمان اگر محقق بخواهد سهم خود را در پژوهش افزایش دهد و نقادانه بنگرد، باید شیوه‌های مطالعه پژوهشی را در بطن مراحل تحقیق اجرا کند. هر چند انواع مطالعات دیگر می‌توانند مستقیم یا غیرمستقیم در تحقیق اثر گذار باشند.

❖ انواع و روش‌های مطالعه

مطالعه اجمالی

- مطالعه اجمالی پیش نیاز و مقدمه همه انواع مطالعه است. بدین معنا که تمام روشهای مطالعه، پس از مطالعه اجمالی آغاز می‌شوند. هدف این نوع مطالعه این است که در یک زمان بسیار کوتاه با مطالب منبع آشنایی کلی بیابید. این کار در منبع یابی و منبع شناسی تحقیق بسیار اهمیت دارد.
- در کل هر گاه انسان بخواهد مطالبی را از یک منبع بیاموزد، اگر نخست به اجمال آن را از نظر بگذراند و سپس انواع و اقسام پرسش‌هایی که قرار است مستقیم و غیرمستقیم در آن منبع پاسخ داده شوند، طرح کند، برای فهم مطلب آماده خواهد شد.

مطالعه انتخابی

- محقق هنگامی که در جستجوی واژه یا اطلاعاتی خاص هست و متن را نگاه می‌کند، همچنین هنگامی که واژگان کلیدی و مفاهیم اصلی موضوع خود را تعیین می‌کند و منابع را زیر و رو می‌کند، در حقیقت در حال مطالعه انتخابی است.
- برای مطالعه انتخابی>> ۱- باید مشخص کرد که به دنبال چه چیزی هستید.

۲- چه واژه ها یا عباراتی مرتبط هستند.

۳- در کدام قسمت منابع می‌توان جستجو کرد.

مطالعه تجسسی

راه ورود مطالب به ذهن و جمع آوری اطلاعات، مطالعه کارآمدی است که ذهن را فعال کند. بنابراین پژوهشگر باید با تقویت نوع مطالعه خود، سهمش را در کار تحقیق افزایش دهد.

یکی از شیوه های خوب مطالعه پژوهشی که بسیاری از دانشمندان و عالمان را به موفقیت های جهانی رسانده است ، **مطالعه تجسسی** است

تجسس به معنای طرح پرسش های مناسب و کنجکاوانه درباره موضوعات مورد مطالعه است که پیگیری پیوسته ذهن را به دنبال دارد و قدرت درک را بسیار افزایش میدهد. بنابراین عنصر اصلی این نوع مطالعه، مطرح کردن پرسش است. باید با بارش پرسش ها در **پیش از مطالعه**، **هنگام مطالعه** و **پس از مطالعه** به هدف دست یافت.

مطالعه تجسسی اقتضا می‌کند که پژوهشگر درباره همه چیز سوال کند (سوال جزئی و کلی، مطالب ساده و پیچیده).

یکی از اهداف این نوع مطالعه اینست که شما دامنه تمرکز حواس را افزایش دهید و معانی را دقیق‌تر دریابید، بنابراین باید با طرح پرسش‌های مستمر و مرتبط با موضوع به تدریج به لایه‌های بحث نفوذ کنید و قدرت خلاقیت خود را افزایش دهید.

پرسش قبل از مطالعه

- کار مطالعه تجسسی را با مطالعه اجمالی آغاز کنید و پیش از آن، از خود بپرسید هدف کلی من از مطالعه این کتاب چیست؟ درباره عناوین اصلی و فهرست ، ساختار کتاب، مقدمه و نتیجه، سوال طرح کنید . این پرسش‌ها شما را به مطالعه فعالانه وا می‌دارد.

پرسش هنگام مطالعه

- هنگام مطالعه با نویسنده وارد مذاکره شوید و با خواندن هر جمله‌ای، پرسشی طرح کنید و در همان بند یا بند بعدی در جستجوی پاسخ باشید.
- سوالات از نویسنده >> هدف شما از این مطلب چیست؟ چرا حاشیه می‌روید؟ اساسا مبنای فکری شما چیست؟

پرسش پس از مطالعه

- داشتن پرسش‌های مناسب پس از مطالعه یک متن، دریافت شما را ارزشیابی می‌کند و شما را برای تحقیق آماده تر می‌سازد. هنگامی که مطالب متن را به حد کافی فهمیدید حق دارید نقد کنید.

مهارت دقیق خوانی منابع

- بسیاری از دانش‌پژوهان هنگامی که یک منبع را مطالعه می‌کنند در آن گم می‌شوند و نمی‌توانند از حاصل مطالعات خود به صورت ساختارمند بهره ببرند که این موجب عدم پردازش مطالب و استفاده خام از اطلاعات می‌شود

- فقط دقیق خوانی است که می‌تواند محقق را به گونه‌ای در هنگام مطالعه آماده کند که با کسب تدریجی اطلاعات، یک ساختار در ذهن خود ترسیم نماید و همه عناصر دریافتی را به صورت یک کل به هم پیوسته نمایش دهد.

➢ فنون دقیق خوانی

۱- سازمان دادن به محتوای منبع مورد مطالعه

هر محتوای علمی معمولا سه سطح مختلف از معنا را شامل می‌شود : الف- نظر و دیدگاه اصلی که یک اندیشه کلی است که می‌تواند همه مطالب و نکات نوشته شده را در خود بگنجاند و مقصود اصلی نویسنده است. ب- نکات اصلی که شامل جملات نخست و عنوان‌های فرعی می‌شود. ج- جزئیات مهم مطالبی هستند که به روشن شدن نکات اصلی کمک می کنند.

محقق باید ضمن مشخص کردن هر یک از این سطوح، با توجه به نیاز خود به هر یک از آنها، مطالب دریافتی خود را به صورت یک شکل و ساختار تجسم کند.

مثال: فرض کنید که یک مقالهٔ پنج صفحه‌ای نوشته‌اید. عنوان مقاله این است: «تأثیر شیوه‌های کارآمد مطالعه در تحقیقات دانشجویی». اکنون فرض می‌کنیم که مقالهٔ شما را دقیق‌خوانی، و مطالب آن را در سه سطح طبقه‌بندی کرده‌ایم. توضیح زیر، عناصر سه‌گانهٔ مقاله شما را منعکس می‌کند:

دیدگاه اصلی و به‌اصطلاح تز اصلی شما این است: «سه شیوهٔ مؤثر برای مطالعهٔ پژوهشی، یعنی دقیق‌خوانی و خواندن تجسسی و خواندن انتقادی، می‌توانند تحقیقات دانشجویان را از وضع موجود برهاند و نوآوری و پردازش عمیق‌تر را در آنها شکوفا کند»؛

نکات اصلی مقالهٔ شما عبارت‌اند از: ۱. دقیق‌خوانی، معانی دقیق موجود در منابع را، منطقی و سازمان‌دهی‌شده، در اختیار محقق قرار می‌دهد و او با تسلط بیشتری می‌تواند عناصر تحقیق خود را، به‌دور از هرگونه اختلال و ناهماهنگی، تدوین کند و ازسوی دیگر آمادهٔ نقد شود؛ ۲. مطالعهٔ تجسسی، که با بارش پرسش‌ها همراه است، محقق را قادر می‌سازد که در فرایند تحقیق، با کنجکاوی و لذت بیشتر، دامنهٔ دریافت خود را از یک منبع توسعه دهد و به استنباط ناگفته‌ها و نانوشته‌های آن دست یابد؛ ۳. محقق، با به‌کارگیری شیوهٔ مطالعهٔ انتقادی، می‌تواند براساس ملاک‌های درونی و بیرونی، سخن دیگران را در ترازوی سنجش قرار دهد و ضعف‌ها و قوت‌های آن را برای رسیدن به دیدگاهی بهتر هموار کند.

جزئیات مهم: مطالب ریزتری هستند که شما آن را در ذیل هر نکتهٔ اصلی بازگفته‌اید؛ مثلاً در ذیل دقیق‌خوانی توضیح داده‌اید که در این نوع مطالعه باید چند کار انجام دهیم: نخست، اینکه مطالعهٔ اجمالی کنیم؛ دوم، اینکه از سه نوع علامت برای سطح‌بندی مطالب استفاده کنیم؛ و مواردی دیگر ازاین‌دست.[1]

۲- علامت گذاری و حاشیه نویسی

با علامت گذاری می‌توانید اهمیت مطالب را دست کم در سه سطح نشان دهید.

مثلا می‌توانید دور تز اصلی را یک دایره بکشید و نکات اصلی را در داخل کروشه قرار دهید و زیر جزئیات مهم مرتبط را خط بکشید.

۳- خلاصه کردن

خلاصه کردن در حقیقت بیان نکته اصلی به زبان خود خواننده است که میزان درک و فهم خواننده را مشخص، مرور را آسان و نگهداری مطالب را در حافظه تقویت می کند.

مراحل دقیق خوانی

- ۱- منبع مورد نظر یا فصلی از آن را که در منبع یابی به این نتیجه رسیده اید که ارتباط وثیقی با موضوع شما دارد، انتخاب کنید.
- ۲- نخست مطالعه اجمالی را اجرا کنید تا یک دور نمایی از فصل و سازمان آن بدست آورید.
- ۳- پرسش‌های متعددی درباره محتوای متن طرح کنید تا انگیزه و فضای مناسبی برای فهم و جذب مطالب ایجاد شود.
- ۴- مطالعه دقیق را آغاز کنید. یک مداد در دست بگیرید و مطالب را بر حسب اهمیت و ارتباطشان، علامت‌گذاری کنید.

- ۵- در تمام مدت زمانی که به مطالعه مشغولید، بارها پرسش چه ربطی دارد را در ذهن بگذرانید و درباره آن تامل کنید.
- ۶- در هنگام لزوم، انواع حاشیه‌های مفیدی را که به ذهنتان می‌رسد در اطراف نوشته، یادداشت کنید.
- ۷- پس از اینکه تا پایان فصل خواندید با یک مرور فراگیر و جامع ربط مطالب را در ذهن خود تجسم کنید.
- ۸- آماده خلاصه نویسی بشوید و در قالب یک چارچوب خلاصه فصل را به زبان خود و با دخل و تصرف کافی ترسیم کنید.

گردآوری و فیش برداری

گردآوری و فیش برداری

❖ مقدمه

منظور از جمع‌آوری اطلاعات یافتن مطالبی است که با پردازش کافی بتوانند به پرسشهای تحقیق پاسخ دهند. اهمیت این مرحله به عنوان یکی از حلقه‌های واسط میان طرح و تدوین بسیار روشن است. چرا که بدون اطلاعات، پرسشهای کنجکاوانه هر چند دقیق باشند، چیزی را عوض نمی‌کنند.

محقق پس از مطالعه دقیق، عملیات جمع‌آوری اطلاعات و فیش‌برداری را به صورت نظام مند شروع می‌کند.

معرفی و اهمیت فیش

- فیش یا کاربرگ یا برگه ، کاغذهای هم اندازه ای هستند که اطلاعات لازم برای تدوین گزارش تحقیق را که در منابع پراکنده است، در آن می نویسند تا به عنوان یک ابزار و حلقه واسطه، شکاف میان منبع و پیش نویس تحقیق را پر کند.
- فیش برداری در پژوهش امری لازم است و حذف شدنی نیست هر چند شاید نوع و طریقه آن متفاوت و سلیقه ای باشد.

هدف از یادداشت برداری

- رو نویسی و در اختیار داشتن اطلاعات موجود در منابع
- فراهم شدن شرایط طبقه بندی جدید اطلاعات

ثبت هر یک از واحدهای اطلاعات در برگه های جداگانه

=

فیش تحقیقاتی

انواع فیش ها به اعتبار محتوا :

- **۱- فیش آدرسی**

برای زمانی است که شما در یک یا چند برگه عناوین اصلی و فرعی تحقیق خود را نوشته اید و در مرحله منبع یابی به پاسخ آن دست می یابید، ولی فرصت آن را ندارید که مطالب را دقیق بخوانید و در فیش بنویسید بلکه فقط آدرس آن را در مقابل عنوان می نویسید.

روش تهیه فیش آدرسی

- یک فهرست مفصل برای مطالب پایان نامه خود تهیه کنید و به مرور زمان که در حال منبع یابی و مطالعه هستید، در مقابل هر عنوان که در فهرست وجود دارد یک پرانتز باز کنید و آدرس یک یا چند منبع را با صراحت یا به صورت کد بنویسید.
- بدین ترتیب شما به شناخت اولیه و محل یافتن مطالب لازم دست یافته اید.

• ۲- فیش مطالب

در این نوع که به مطلب واحد و منبع واحدی اختصاص دارد محتوای مشخصی را می نویسیم. باید توجه کنیم که هر فیش به یک مطلب اختصاص داشته باشد تا در مرحله طبقه بندی کردن فیش ها با مشکل روربرو نشویم و تمرکزگرایی را رعایت کنیم.

دست کم باید در این فیش ها سلسله مراتب موضوع، کد منبع، نوع یادداشت و قسمت اظهار نظر وجود داشته باشد

نمونه ۱

موضوع تحقیق:	کد	نام ماخذ:	کد
موضوع فرعی:	کد	مؤلف:	مترجم:
موضوع خاص:	کد	ناشر:	تاریخ و محل نشر:
نوع فیش برداری: ☐ نقل/ ☐ ترجمه/ ☐ تلخیص/ تاریخ تهیه فیش: / /		جلد:	صفحه:	فیش نویس:

(محل تنظیم پاسخ)

عنوان:

نمونه ۲

موضوع کلی: تعلیم و تربیت | کد: ۱۴ | موضوع خاص: عوامل تربیت | کد: ۵

موضوع عام: کلیات تربیت | کد: ۱ | موضوع اختصاصی: پدر و مادر | کد: ۲

شماره فیش:	تعداد فیش:	تاریخ:	مکان:	استاد:	فیش نویس:

یکی از عوامل مهم تربیت انسان پدر و مادر است و مکتب اسلام بر آن تأکید کرده است به طوری که در حدیثی می خوانیم این پدر و مادر است که می توانند فطرت پاک فرزند را تغییر دهند و او را یهودی و یا نصرانی کنند.

(۶) ص ۱۱۴ (خ)

کدمآخذ

علامت اختصاری شکل

فیش برداری

• ۳- فیش نمایه ای

حالتی است بین فیش آدرسی و فیش مطالب که موجب تمرکز گرایی و انسجام در تحقیق میشود. زیرا شما یک مطلب واحد را در چند منبع و ترجیحا به ترتیب تاریخی رصد می‌کنید . با توجه به محتوای این فیش‌ها برای آن اندازه خاصی نمی‌توان تعیین کرد.

- لازم به ذکر است که فیش ها بر اساس ماهیت نیز به کاغذی و رایانه ای تقسیم می شوند.

نمونه گردآوری اطلاعات در فایل word

نمونه ای از صفحات نرم افزار فیش نگار نور

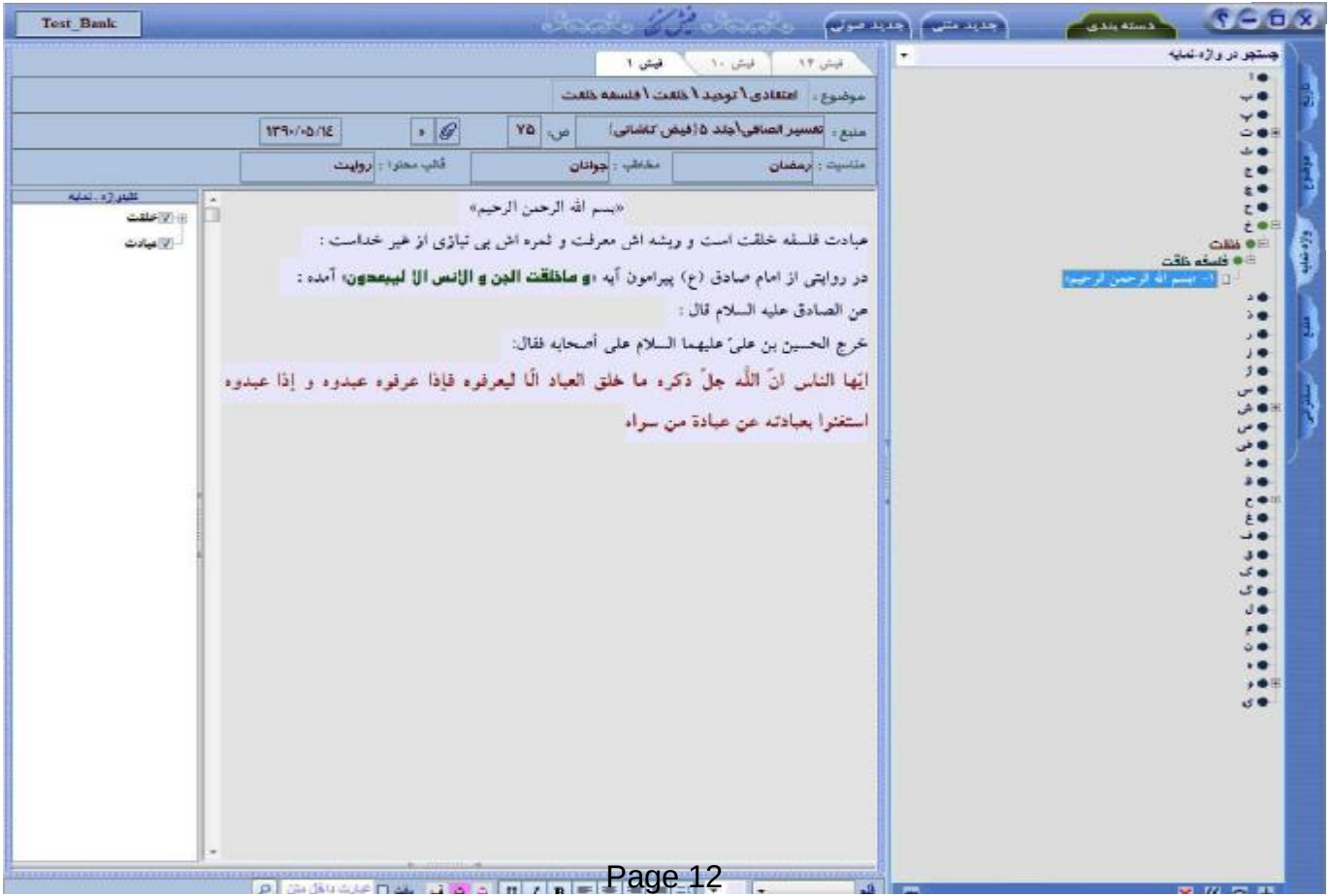

معرفی نرم افزار فیش نگار نور

▪ اشتباهات متداول

۱- بررسی عجولانه کتاب‌ها و نشریات

۲- تکیه بیش از حد به منابع فرعی و ثانوی

۳- استفاده از نشریات عمومی و غیرتخصصی

٤- بررسی منابع بدون تعیین کردن محدوده مطالعاتی

٥- اشتباه در عنوان و نام نویسنده منابع

٦- پر کردن کارتهای یادداشت برداری از مطالب غیرمرتبط با تحقیق.

▪ نکات مهم تر

۱- باید تا حد امکان از منابع جدید و معتبر استفاده شود (پرهیز ازاستفاده از مطالب سایتهای اینترنتی، روزنامه ها و مجلات غیرمعتبر)

۲- پرهیز از سرقت ادبی

۳- نقد تحقیقات قبلی نه اشاره تنها به آنها(نقاط قوت، ضعف ، مقایسه ونتیجه گیری)

٤- دقت در انتخاب زیربخشها (مرتبط، مهم، کاربردی)

٥- پرهیز از حجم زیاد مطالب

کارگاه آموزشی و کاربردی

پایان‌نامه نویسی

حسین رضائیان بیلندر
h.rezaeiyan60@gmail.com

LOGO

پردازش و اندیشه ورزی در متن اطلاعات

❖ مقدمه

برخی از محققان تازه کار، مطالب موجود در منابع را فقط نقل کرده و هیچ کاری در آن انجام نداده‌اند در حالی که همچنان که از نام تحقیق پیداست، محقق باید بر اطلاعات، پردازش کافی انجام دهد تا حرف جدیدی برای گفتن داشته باشد.

- در هنگام فیش برداری و پس از آن، محقق باید این مواد و مصالح گزینش شده و دسته بندی شده را به گونه‌ای پردازش کند و بپرورد که این مواد بتوانند دقیقا پاسخ همان پرسشهای تحقیق او شوند. اطلاعات باید از حالت خامی، پراکندگی و ناهماهنگی در آیند و به اصطلاح پخته شوند.

VU.HADITH.AC.IR

اهمیت پردازش اطلاعات

در پردازش اطلاعات قرار است پژوهشگر همه مهارت‌هایی را که در طول چند سال آموزش خود آموخته است، با مهارت‌های تحقیق به هم آمیزد و هنر خود را در درک، فهم، تحلیل و نگاه های نو به استادان خود نشان دهد.

- هنگامی که پژوهشگر بتواند مطالب آموخته شده در یک موضوع خاص را با ساختاری جدیدتر بازسازی کند تا کارایی و تاثیرگذاری مطلب بیشتر شود، به مرحله بسیار خوبی از پردازش رسیده است.

VU.HADITH.AC.IR

اهمیت پردازش اطلاعات

تمام تلاش‌هایی که در مراحل گوناگون تحقیقاتِ مسئله‌محور انجام می‌پذیرد با هدف رسیدن به پاسخ و تحلیلی جدید است و این پاسخ در مرحلهٔ پردازش اطلاعات به دست می‌آید. بنابراین باید تلاش کنیم با بهره‌گیری از روش‌های علمی و اصول بیان‌شده برای پردازش اطلاعات، از هدر رفتن زحمات کشیده شده در مراحل قبل و ارائهٔ کاری تکراری و بی‌فایده جلوگیری کنیم.

VU.HADITH.AC.IR

تعریف پردازش اطلاعات

تعریف: عبور از اطلاعات قبلی به یافته‌های جدیدی که هدف اصلی تحقیق بوده است.

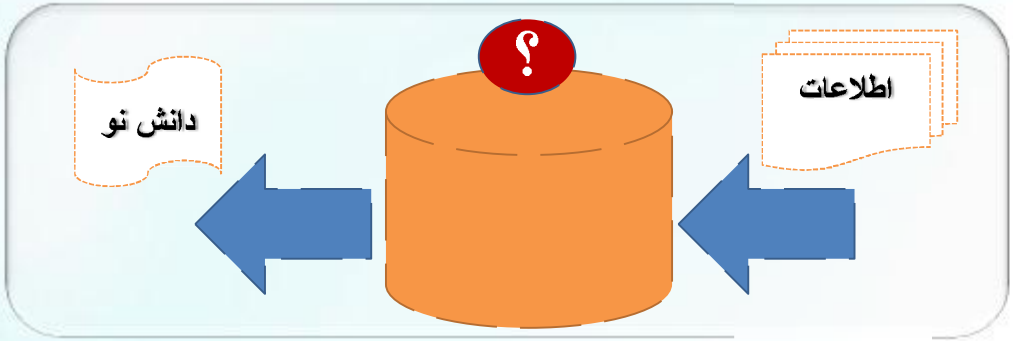

ویژگی این مرحله:

- این مرحله، مرحلهٔ نتیجه‌گیری و ثمربخشی تحقیق است.
- در این مرحله است که نوآوری، تولید علم و پیشرفت اتفاق می‌افتد.

VU-HADITH.AC.IR

- روش پردازش

- آماری
- تحلیل محتوا

مراحل پردازش

- آماده‌سازی و طبقه‌بندی اطلاعات؛
- تحلیل. نسبت‌سنجی و کشف روابط میان اطلاعات طبقه‌بندی شده؛
- نتیجه‌گیری و مقایسه نتایج به دست آمده با نتایج مورد انتظار.

VU.HADITH.AC.IR

مراحل پردازش اطلاعات

- شیوه یادداشت‌برداری نقش موثری در سهولت، صرفه‌جویی در زمان و باروری در مقام پردازش اطلاعات دارد.

  - پردازش اطلاعات را باید بر حسب واحدها و قسمت‌های جزئی‌تری از پایان نامه انجام داد. بنابراین در ابتدا باید یک فصلی از آن را به عناصر و زیر عنوان‌های جزئی تقسیم کرد و پس از یادداشت برداری کامل آن قسمت، به پردازش اطلاعات آن پرداخت.

  - پردازش اطلاعات و یادداشت‌ها در سه گام انجام می‌گیرد:

VU.HADITH.AC.IR

۱– تدبر در یادداشت ها

- با توجه به اینکه یادداشت‌های جمع‌آوری شده متضمن مباحث مختلفی از منابع، درباره عنوان مورد بحث می‌باشند، بنابراین پژوهشگر باید با تمرکز بر این یادداشت ها به مقایسه دقیق آنها بپردازد. او باید با تامل، تدبر و بدور از هر گونه شتاب زدگی اطلاعات را از حیث تفاوت، تشابه، نقض و نوآوری تحلیل نماید.

- بهتر است در مفیدترین ساعات کاری و مناسب ترین شرایط محیطی به تامل و تدبر در یادداشت ها و اطلاعات پرداخته شود

VU.HADITH.AC.IR

۲– یادداشت کردن تحلیل ذهنی

- محقق باید در این مرحله هر آنچه را که به ذهنش می‌آید، یادداشت کند . هیچ چیز نباید از قلم بیفتد. دغدغه صحت و سقم، دقت و عدم دقت و حتی نکات نگارشی را نباید داشت. از هر آنچه موجب سانسور ذهن می‌شود باید پرهیز کرد.

VU.HADITH.AC.IR

۳– بازنویسی و تکمیل یادداشت

- پس از تدبر در اطلاعات و نوشتن تحلیل‌های ذهنی اینک باید اطلاعات را همراه با نکات ذهنی و بر اساس صحت و سقم یادداشت های ذهنی، بازنویسی، اصلاح، تکمیل و تدقیق کرد . حاصل این بازنویسی در حقیقت پیش نویس پایان نامه در آن قسمت و زیر عنوان خواهد بود.

VU.HADITH.AC.IR

❖ آماده‌سازی اطلاعات

در مرحلهٔ پردازش باید اطلاعات را همچون موادی که در یک کارخانه برای تولید محصولی جدید فراهم آمده است، مورد تجزیه و تحلیل قرار دهیم تا اندیشه و پاسخی نو از آن به دست آوریم. بنابراین در گام نخست، برای پردازش اطلاعات باید تمامی اطلاعات گردآوری شده را با دقت مرور کنیم و اقداماتی که به نحوی پردازش اطلاعات را در مرحلهٔ بعد آسان‌تر، دقیق‌تر و مطمئن‌تر می‌سازد، در رابطه با یک‌یک یادداشت‌ها انجام دهیم.

VU HADITH.AC.IR

❖ تحلیل و کشف روابط میان اطلاعات

دومین گام از گام‌های لازم در مسیر پردازش اطلاعات، تحلیل، نسبت‌سنجی و کشف روابط میان اطلاعات طبقه‌بندی شده است. پس از برداشتن گام نخست و آماده‌سازی اطلاعات، نوبت به بررسی و بهره‌گیری از این اطلاعات می‌رسد. مهم‌ترین عاملی که در این گام به محقق کمک می‌کند تا تحلیل درستی از اطلاعات طبقه‌بندی شده به دست آورد و روابط پنهان میان آن‌ها را کشف کند، تیزبینی، تسلط علمی و خلاقیت محقق است.

VU.HADITH.AC.IR

❖ نتیجه‌گیری

گام نهایی در مرحلهٔ پردازش اطلاعات، نتیجه‌گیری و مقایسهٔ یافته‌ها با نتایج مورد انتظار است. تمامی تلاش‌ها در مراحل مختلف تحقیق برای این بود که با اتکا به اطلاعات موجود در منابع گوناگون و با توجه به روابطی که از کنار هم قرار گرفتن آن‌ها ایجاد می‌شود، نکات جدیدی را به دست آوریم و درستی یا نادرستی فرضیه‌های تحقیق را ارزیابی کنیم. مهم‌ترین نکته در این گام منطبق بودن استنتاج‌ها بر اصول و قواعد علمی و منطقی، دور بودن آن‌ها از تمایلات و پیش‌فرض‌ها و اتکای کامل آن‌ها بر استدلال است.

VU.HADITH.AC.IR

❖ عوامل عدم پردازش مطالب

۱- دانش پژوه با شیوه‌های خاص مطالعه پژوهشی و مراحل پردازش اطلاعات آشنا نیست

۲- دانش پژوه بخاطر محرومیت از آموزش‌های موثر، کلاس‌های فعال و استادان شاگرد پرور، هنوز در روحیه آموزش محورانه و مصرف‌کنندگی باقی مانده است.

۳- دانش پژوه به خاطر عدم مدیریت زمان، وقت خود را از دست داده و دیگر انگیزه و آمادگی کافی برای پژوهش عمیق ندارد و کار تحقیقی را بیشتر برای رفع تکلیف انجام می دهد.

VU.HADITH.AC.IR

روش تحقیق و پایان‌نامه نویسی

تدوین، نگارش و گزارش نویسی

VU.HADITH.AC.IR

تعریف تدوین و گزارش

- فرایند تبدیل یادداشت‌ها و فیش‌ها به پیش‌نویس، بر اساس فهرست پرسش‌ها و فهرست مطالب و سپس حک، اصلاح و نهایی سازی آن را تدوین می نامند.

- محقق پس از جمع آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات، حاصل فعالیتهای خود را تدوین می‌کند و در قالب‌های گوناگون به جامعه علمی اطلاع رسانی می نماید.

VU.HADITH.AC.IR

توصیه های آغاز تدوین

- تدوین پس از مرحله فیش برداری است بنابراین فرایند فیش برداری و کیفیت آن هر چه آماده تر و کامل تر باشد، کار تدوین بهتر پیش می رود.

- در نخستین مرحله پیش‌نویسی که درگیر محتوا هستیم به ویرایش فکر نمی‌کنیم و فقط می‌کوشیم تا اشکالات و بی نظمی‌های بزرگ و غلط‌های املایی فاحش نداشته باشیم. در اینجا باید به عناوین اصلی و فرعی و به پاراگراف ها توجه کنیم و برای هر چند بند یک عنوان فرعی بسازیم.

VU.HADITH.AC.IR

تدوین پایان نامه

- نوشتن پایان نامه مستلزم رعایت اصولی در ابعاد مختلف **محتوایی، ساختاری** و **نگارشی** است.
- یکی از مهم‌ترین ابعاد پژوهش علمی، محتوای علمی و ارزشمندیِ کیفی آن است. پایان نامه باید یافته‌های مهمی را در دانش بشر گزارش نماید و دارای پیامی آشکار باشد.
- بنابراین اساسی‌ترین محور محتوایی یک پژوهش علمی، آن است که مجهولی را روشن نماید. محقق باید شایستگی لازم را در استدلال آوردن، تحلیل محتوا و نتیجه‌گیری داشته باشد و قواعد تعریف، طبقه‌بندی، استنباط‌های قیاسی و استقرایی را رعایت نماید

VU.HADITH.AC.IR

- از لحاظ **نگارشی** متن پایان نامه از اجزای مختلفی تشکیل می‌شود که عبارتند از:
  - ✓ ۱- سرفصل یا زیر عنوان ها
  - ✓ ۲- بند یا پاراگراف و
  - ✓ ۳- جمله

البته این اجزا با توجه به موضوع یا طیف مخاطبان یا اندازه متن، تغییر می کنند.

VU.HADITH.AC.IR

پاراگراف

- بند یا پاراگراف در هر پایان نامه یا هر نوشته دیگر، مجموعه‌ای از جملات مرتبطی است که یک فکر منسجم کوتاهی را بیان می‌کند و با سایر بندها و فصل‌ها، پایان نامه را می‌سازد.
- بندها مجموعه‌ای از جملات است که بین آن‌ها اتصال محکمی برای ابراز معنی واحد یا شرح حقیقت واحد وجود دارد.
- در واقع هر بند یک بحث کوتاه و کوچکی در دل بحث‌های بزرگ‌تر و کلی‌تر است و لذا در حد خود، هم استقلال دارد و هم به نتیجه واضحی منتج می‌شود و در حول محوری مشخص سیر می‌کند.

جملات پاراگراف

- برای اینکه یک پاراگراف موثر افتد باید شامل این موارد باشد:

۱- جمله موضوعی

۲- جمله های پیشتیبان

۳- جمله نتیجه گیری

۴- جمله رابط

- جمله موضوعی جمله ای است که اشاره ای کلی می کند به اینکه ایده یا تزی که بند با آن سروکار خواهد داشت، چیست. به جمله‌های اصلی یک بند سرفراز یا جمله گویا نیز می‌گویند. معمولا مفهوم اصلی بند در جمله موضوعی بیان می‌شود و بیشتر نخستین جمله پاراگراف است.

جملات پاراگراف

- دیگر جمله‌های پاراگراف باید به شرح و گسترش جمله موضوعی کمک کنند که به آنها جمله پیشتیبان می‌گویند. این جملات میتوانند اثبات، انکار، بسط یا شرح جمله موضوعی باشند.

- برخی پاراگراف ها یک جمله نتیجه گیری نیز دارند که نظر اصلی پاراگراف را خلاصه می کند یا نکته مهمی را درباره آن یادآور می شود.

- جمله رابط جمله ای است که در پایان بند می‌آید و بیشتر طبیعی و غیرمستقیم، ذهن خواننده را برای محتوای بند بعد آماده می‌سازد تا احساس نکند میان بندها گسست وجود دارد.

پاراگراف

- هر بند یک مفهوم و موضوع یگانه را توضیح می دهد و از تعدادی جمله که مفهوم بند خود را بسط می دهند تشکیل شده است.

- خواننده باید با مطالعه بند جدید، مرحله جدیدی از پیشرفت مقاله را درک کند.
- بنابراین بند مطلوب بندی است که پیام اصلی بند را به خواننده منتقل کند. مطلبی که حاوی این پیام نباشد، نمی تواند در این بند جایی داشته باشد.

- هر بند باید با بند بعدی پیوند منطقی داشته باشد، به نحوی که سرانجام آغاز و پایان مطلب به هم برسد؛ ضمن اینکه هربند باید به یک موضوع بپردازد.

پاراگراف

- برای حفظ توالی بند شیوه های مختلفی بکار می‌رود.

- روش قیاسی روشی است که ابتدا اندیشه اصلی بیان می‌شود، سپس بقیه بند به مثابه شواهد و مصادیق آن تلقی می گردد.

- روش استقرایی روشی که بند با بیان و توصیف اجزا و عناصر آن ادامه می یابد تا به اندیشه اصلی برسد..

انواع پاراگراف ها

- انواع الگوهای توسعه دهنده پاراگراف:

۱- پاراگراف طبقه بندی و تقسیم

۲- پاراگراف همراه با مثال

۳- بند فرایندی یا تحلیل فرایند

۴- بند توصیفی

۵- بند مقایسه و فرق گذاری

۶- بند علت و معلولی

۷- بند اقناعی یا ترغیبی

۸- از کل به جزء

۹- از مدعا به ادله و شواهد

پاراگراف

- در پاراگراف نویسی ابتدا پیام ها را در ذهن تقطیع کنیم و سپس در نوشتار با رعایت چینش منطقی و پیوستگی معانی، به مخاطب انتقال دهیم

- خواننده با مطالعه پاراگراف ها نباید احساس تکرار یا گسست و ناهماهنگی کند و اگر چند بند در حال بیان یک پیام هستند باید در زیر یک عنوان مناسب گرد آیند.

- به یاد داشته باشیم اولین جمله هر بند معمولا الهام بخش همه مطالب آن بخش است. وقتی کسی اولین جمله هر بند را می‌بیند، موضوعات کلی بند دستگیرش می‌شود.

انسجام بخشی به تحقیق

- متن پایان نامه باید منسجم و یکپارچه باشد و این معیار برای ارزیاب و داور تحقیق بسیار مهم است.
- عبارت های تحقیق نباید آشفته و با هم ناسازگار باشد. بخش ها ، فصلها و زیر عنوان ها باید در یک سیر منطقی و متناسب با پرسش های اصلی و فرعی پیش روند.
- در حقیقت همه قسمتهای تحقیق باید به گونه ای مرتب شوند که یک کل به هم پیوسته را تشکیل دهند.

VU.HADITH.AC.IR

راهکارهای انسجام بخشی

- ۱- زبان واحدی برای نوشتن برگزینید. نباید برخی قسمتهای تحقیق به زبان علمی و برخی دیگر به زبان ادبی باشد
- ۲- در حد امکان از نقل قولهای مستقیم بپرهیزید و مطالب را از منابع مرتبط، با دقت بخوانید، بفهمید و با قلم خود بازنویسی و بازپروری کنید.
- ۳- به منظور مدیریت زمان، میان مراحل تحقیق و تدوین وقفه نیندازید. فاصله های زمانی شما را با بحث بیگانه می کند و نظم کار از دست می رود.

VU.HADITH.AC.IR

راهکارهای انسجام بخشی

- ۴- در آغاز و پایان هر قسمت یا فصل، با آوردن یا چند بند مناسب، آن را به قبل و بعد ربط دهید.
- ۵- از هرگونه حشو و زواید بپرهیزید. حشوهای زاید به منزله کاه در لابه لای دیوار ساختمان است و آن را متزلزل می کند و نوشتار شما را با پراکنده گویی در می آمیزد.
- ۶- با آرامش کامل و تعادل و بدون عجله با همان تجربیات پیشین خود، در انسجام و چیدمان مباحث و اجزای بحث خود تامل کنید.

VU.HADITH.AC.IR

راهکارهای انسجام بخشی

- ۷- با عطف جمله های متعدد، با حرف عطف واو و مانند آن، یک زنجیره نسازید. برخی گمان می کنند که اگر میان جمله ها واو نیاورند، جمله ها از هم فرار می کنند.
- ۸- میان جمله ها از عبارت های انتقالی مناسب استفاده کنید تا به خوبی به هم بپیوندند. برخی عبارتهای انتقالی عبارتند از : البته، با وجود این، در نتیجه، به همین سبب، بنابراین، در این صورت، هر چند، با این حال و ....

VU.HADITH.AC.IR

نکات نگارشی جمله ها:

- متن علمی تا حدّ ممکن باید مختصر و مفید باشد. به همین جهت لازم است از آوردن نقل قول‌های غیرضروری و حجم‌افزا، تفنن‌های شاعرانه و ذوقی، بیان‌های عاطفی واحساسی و گزافه‌نویسی اجتناب شود.

- از آوردن عبارت‌های مبهم، مغلق و پیچیده و واژه‌های نامأنوس باید احتراز گردد. مطالب باید ساده، روان، جذاب و به گونه‌ای صریح و روشن بیان گردد.

- باید از به کاربردن کلمات مترادف به جهت افزایش حجم اجتناب شود و تعبیرهای نامناسب و عامیانه به کار نرود.
- سعی شود جملات کوتاه باشد؛ مثلا اگر بتواند مطلبی را با ده کلمه ادا کند از بیان آن در دوازده کلمه اجتناب کند.
- سعی شود بین فعل و فاعل و مبتدا و خبر فاصله زیاد نباشد تا خواننده و یا شنونده بتواند ارتباط بین جملات را سریع برقرار کند.

- دانش پژوه باید اطمینان حاصل کند که آنچه را می نویسد برای روشن شدن مطلب ضرورت دارد. گاه آنچه را خود می داند به حساب دیگران می گذارد و از ذکر مسائلی اجتناب می ورزد.

- تکرار مفاهیم و الفاظ، خوشایند نیست. ذکر یک مسئله در بیش از یک جا درست نیست.

- دانشجو باید از مبالغه‌گویی اجتناب کند و آنچه را می‌نویسد بیان کننده مقصود واقعی او باشد؛ مثلا اگر بگوید در این باره کتب فراوانی نوشته شده

- سعی کنید بالا به پایین Top-Down بنویسید همانطور که بیشتر انسان‌ها اینگونه می‌اندیشند. ابتدا ایده کلی را مطرح کنید و سپس وارد جزییات شوید. حتی هنگام نوشتن جزییات تلاش کنید به صورت بالا به پایین بنویسید.

- از اختلاط زمان‌های افعال در نوشتن اجتناب کنید. به عنوان مثال یک جمله زمان گذشته و جمله بعدی زمان آینده باشد. جملات نوشته شده در هر پاراگراف ترتیب و ترکیب منطقی داشته و مرتبط با موضوع اصلی باشد

- هیچ کس قادر نیست ذهن شما را بخواند و به اندازه شما از فعالیت انجام شده اطلاع ندارد. پس توجه کنید آیا اطلاعات کافی در اختیار خواننده قرار داده‌اید تا بتواند مطالب شما را بفهمد؟ آیا همه عبارات/ مفاهیم جدید به درستی تعریف شده‌اند؟

- به کار بردن ضمایر متکلم و مخاطب زیاد مطلوب نیست به ویژه آنجا که نشان از غرو و تکبر باشد. استفاده از عباراتی چون «من چنین فکر می‌کنم»، «نویسنده اعتقاد دارد»، خوشایند نیست. بهتر است گفته شود «به نظر می‌رسد»، «از مطالبی که گفته شد چنین بر می‌آید»،

- تا حد امکان از جمله ها و در نتیجه فعل های معلوم استفاده نمایید. جمله های مجهول ممکن است موجب آزار وسردرگمی خوانندگان بویژه داوران شوند.

- یکی از مهمترین مولفه ها در نگارش علامت گذاری است. گاهی یک علامت یا نشانه معنی کل جمله و پیام را تغییر می دهد، گاهی با کمک یک نشانه یا علامت می توان معنایی را رساند که واژه ها و لفظ ها از آن عاجزند

- ✍ پس از اصلاح بندها، به تک تک جمله ها پرداخته و نکات زیر را لحاظ کنید:
- ۱. جمه صریح و ساده باشد.
- ۲. جمله های مبهم و چند معنایی اصلاح شوند.
- ۳. جمله های بسیار طولانی به جمله های کوتاه تر تبدیل شوند.
- ٤. جمله ی کوتاه و منقطع به شکل یک جمله ی موثر نوشته شوند.

- ✍ از ویرگول در موارد زیر استفاده می شود:
- ۱. برای جدا کردن مطلب مقدماتی از بقیه ی جمله.
- ۲. برای جدا کردن اقلام یک مجموعه.
- ۳. برای جدا کردن مطلب مجزا از بقیه ی جمله.
- ٤. برای جدا کردن اقلام جمله های شرطی در زمانی که جمله ی شرط در اول به کار رود، اما اگر جمله ی شرط بعد از پاسخ شرط بیاید، نیازی به کاما نیست.

- ✍ از نقطه ویرگول در موارد زیر استفاده می شود:
- ۱. برای ربط دو جمله واره ی مستقل به هم.
- ۲. برای ربط دو جمله واره که توسط یک قید ربط، به هم پیوسته اند.
- ۳. به عنوان سوپر ویرگول در مجموعه هایی که دارای تقسیم های فرعی ای هستند که توسط ویرگول از هم جدا می شوند.

LOGO

مقدمه نویسی، چکیده نویسی و نتیجه گیری

معمولا برخی اجزای نوشتار، زودتر به چشم خواننده می‌آید. این عناصر می‌توانند در نوع مراجعه و حتی مراجعه نکردن به نوشتار سرنوشت ساز باشند. اگر خواننده از عنوان تحقیق دریابد که این اثر به کار او می‌آید، چکیده را می خواند و اگر چکیده او را جذب کند برای آگاهی بیشتر به متن تحقیق نیز مراجعه می کند.

در حقیقت این اجزا در ارزشیابی یک اثر نقش بسیار تعیین کننده ای نیز دارند و نشان دهنده مهارت‌های نگارشی و علمی محقق نیز هستند.

تفاوت مقدمه و کلیات

مقدمه معمولا تعبیری است که از آن در مقاله یا برخی گزارش ها یا کتاب استفاده می شود. اما کلیات بیشتر در تحقیق پایانی یا پایان نامه ها به کار می رود. بنابراین با وجود کلیات از مقدمه بی نیاز هستیم.

حداقل عناصری که در مقدمه لازم است: بیان موضوع، اهمیت و ضرورت، اهداف و شیوه بحث

نویسنده باید در مقدمه به سه پرسش پاسخ دهد۱- چه می خواهم بنویسم؟ ۲- چرا می خواهم بنویسم؟ ۳- چگونه میخواهم بنویسم؟

تفاوت پیشگفتار، دیباچه و مقدمه

در پیشگفتار میزان تلاش و روش خاص نویسنده، ویژگی های نهفته در نوشته و انگیزه نوشتاری نویسنده می آید. گاهی به عنوان سخن اول ذکر می شود و گاهی یک فرد مشهور نویسنده نامشهور را معرفی می کند.

در آغاز کتاب نوشته ای به نام دیباچه نیز می آورند مانند دیباچه گلستان.

نکات تخصصی درباره نوشتار در مقدمه مقاله یا کتاب می‌آید و زمینه ساز بلافصل خود اثر نیز هست.

معمولا شماره صفحه از مقدمه آغاز می‌شود و صفحات قبل از آن با حروف ابجد شماره گذاری میشوند.

نتیجه گیری

در نتیجه به نکات برجسته، نوآوری ها و دستاوردها بدون آب و تاب اشاره می شود.

درست نیست که قسمتهایی از متن نوشتار را عینا در نتیجه گیری تکرار کنیم . آوردن هر گونه ادعای جدید که نیاز به استدلال دارد نیز در نتیجه ممنوع است.

اشکالی ندارد که در بیان نتیجه، پرسش های تحقیق را دوباره بیان کنیم تا فرایند پاسخ گویی به آنها بهتر تبیین شود.

چکیده

چکیده مقاله به مقدمه ربطی ندارد و کار مقدمه را انجام نمیدهد. برخی عناصر چکیده تا اندازه ای با محتوای مقدمه شباهت دارد؛ با این تفاوت که مطالب مقدمه مفصل تر هست. مثلا در مقدمه مسئله را بیان می کنیم ولی در چکیده فقط بدان اشاره می شود.

بسیاری از نتایج در چکیده می‌آید در حالی که در مقدمه سخنی از نتایج نیست. در چکیده از افعال ماضی استفاده می شود اما در مقدمه فعل ها می توانند مستقبل باشند. حجم مجاز چکیده را با تعداد واژه می شمارند اما حجم مقدمه چندان محدودیتی ندارد

چکیده

چکیده آخرین متنی هست که نوشته می شود و نخستین قسمتی است که خواننده مطالعه می کند. هدف از چکیده نیز، آشنا کردن خواننده و ایجاد آمادگی در او برای جستجو در همه منبع است.

حجم چکیده در مقاله ۱۵۰ واژه و در پایان نامه سیصد کلمه می باشد. محتوا و اجزای چکیده عبارتست از تعریف مسئله، فرضیه، روش حل مسئله، اشاره به نتایج بحث به صورت شفاف

کارگاه آموزشی و کاربردی

پایان نامه نویسی

حسین رضائیان بیلندر
h.rezaeiyan60@gmail.com

روش تحقیق و پایان‌نامه نویسی

مهارت مستندسازی و روشهای ارجاع دهی

VU.HADITH.AC.IR

مقدمه

- نویسندگان در بیان مطالب، از نظر استقلال یا وابستگی معمولا از سه حال خارج نمی‌شوند:

۱- سخن خود را با ذکر مقدمات لازم و استنتاج ، با زبان استدلالی می نویسند

۲- با نوآوری، مطالبی همچون شعر، داستان و... می نویسند

۳- مطالبی را از منابع معتبر به شکل‌های گوناگون نقل و به آن منبع استناد می کنند.

VU.HADITH.AC.IR

مقدمه

- در وادی علم و تحقیق، هیچ اثری قائم به ذات نیست و هر پژوهشی در حلقه متون موضوعی پیش از خود محصور است.
- در حقیقت هر اثری که داستان یا گزارش مبتنی بر تجربه های شخصی فرد نباشد، حداقل متکی بر بخشی از یک یا چند منبع است.
- بنابراین طبق قانون حق مؤلف و نیز اخلاق بایستی مؤلفان و محققان به معرفی منابع و مستنداتی بپردازند که در پی ریزی اثر تألیفی یا تحقیقی آنان نقش داشته است.

VU.HADITH.AC.IR

تعریف استناد

- آیه، حدیث یا سخنی و مانند آن را سند قرار دادن و بدان تمسک جستن (فرهنگ معین)
- استناد به معنای مدرک و ملاک قرار دادن چیزی و آن را پشتوانه عمل یا گفته خود کردن است (فرهنگ بزرگ سخن، انوری)
- ذکر مطلبی به عنوان دلیل، مثال یا به منظور حمایت آن‌چه بیان شده است (واژه‌نامه آکسفورد)
- ارجاعات یک نویسنده به آثار پیشین مرتبط با موضوع نوشته‌اش (دایره المعارف کنت)

VU-HADITH.AC.IR

استناد در جهان اسلام

- پیشینه استناد در اسلام مربوط به روایت است.پس از ظهور اسلام، شاخه جدیدی از علم به نام علم الحدیث در قرن اول هجری شکل گرفت.در این علم، امر استناد یا اسناد به دلیل نقش حساسی که در انعکاس احادیث و سخن معصومین(ع) داشت از اهمیت خاصی برخوردار بود.
- در علم الحدیث، اسناد هر حدیث به زنجیره ناقلان (سلسله سند) عنصر اساسی تشخیص صحت و اعتبار احادیث شمرده می‌شد (حری، ۱۳۶۲). احتمالاً این علم، تنها حوزه ای است که به سبب طبیعت موضوعی اش، مسأله استناد را با دقت بررسی کرده و برای آن قواعد و شرایطی مقرر داشته است.

VU HADITH.AC.IR

استناد در غرب

در غرب ابتدا معرف یک کتاب، عنوان آن بود و نه مؤلف آن. اعتقاد به این که نویسنده و هنرمند و ... فقط وسیله هستند و همه چیز از آن خداست. پس کتابشناسی ها بر حسب عنوان بود و نام مؤلف بعد از آن می آمد یا حذف میشد.

بعد از رنسانس در این زمینه نیز تحولی اتفاق افتاد و مؤلف به عنوان سرشناسه رسمیت یافت. اولین کتابشناسی بر اساس نام مؤلف از بوهانس تریتمیس در قرن ۱۵ بود. در نهایت سال های دهه ۱۹۴۰ تغییرات چشمگیری در مفهوم استناد کتابشناختی رخ داد. دو کارکرد اصلی برای آن تعیین شد:

- مشخص کردن منبع یک جمله مشخص،
- شرح ماهیت و دامنه منبع مورد استناد که جمله در آن آمده است.

VU HADITH AC IR

استناد در غرب

- یوجین گارفیلد در سال ۱۹۵۵ با طرح ایجاد نمایه استنادی، فکر استفاده از استنادها را به عنوان نمادهای موضوعی مطرح کرد . برای اولین بار استنادهای کتابشناختی به عنوان بخش مکمل آثار تحقیقی مدنظر قرار گرفتند و استنادها به عنوان نمادهایی برای بیان محتوای اثر و حفظ مالکیت معنوی آثار مورد استناد تبدیل شدند.
- گارفیلد در طی یک دوره ده ساله در دهه ۱۹۶۰ آزمون معروف به آزمون گارفیلد را بر روی دانشجویان خود انجام داد.
- نتیجه این آزمون: هرگز گمان نبرید که دیگران نمی فهمند که شما رفرنسی را حذف کرده اید یا بدان استناد نداده اید!!!

VU.HADITH.AC.IR

اهداف مستند سازی مطالب

۱- افزودن به اتقان و غنای مطالب با ذکر پشتوانه های معتبر آنها.

۲- جلب اعتماد خواننده از نظر روانشناختی

۳- تجلیل از عالمان و محققان صاحب نظر و رعایت حقوق علمی و معنوی آنها.

٤- رعایت صداقت و امانتداری و حفظ حق مالکیت معنوی پدیدآورندگان

٥- گذاشتن ضعف سخن بر عهده خود صاحب سخن

٦- زمینه سازی به منظور مراجعه بیشتر خواننده

VU.HADITH.AC.IR

اهداف مستند سازی

۷– زمینه سازی برای مراجعات بعدی خود

۸– پرهیز از اطاله کلام با مطالب کم ارتباط با بحث

۹– آگاه سازی محققان از آثار در دست انتشار (زیر چاپ)

۱۰– پیگیری خط سیر و تحول یک اندیشه در طول زمان

۱۱– تمیز اندیشه ها و یافته های حاصل از اندیشه ها و اطلاعات وام گرفته از آثار دیگران

VU.HADITH.AC.IR

خطاهای احتمالی

۱. ذکر نکردن منبع به قصد سرقت ادبی
۲. استناد به منبعی بدون مراجعه به آن و حتی در مواردی بدون وجود خارجی (به ویژه در مورد منابع به زبان خارجی)
۳. جعل داده‌ها و اطلاعات یک سند
۴. نادیده گرفتن و پنهان کردن اطلاعات یک سند
۵. عدم تسلط کافی به متن مورد استناد از نظر لفظی یا محتوایی
۶. ناتوانی در بازگویی صحیح و موجز اطلاعات متراکم مآخذ
۷. عدم توانایی در بهره‌گیری به جا و مناسب از شکل‌های مختلف استناد (مانند نقل قول مستقیم و غیرمستقیم)

VU.HADITH.AC.IR

موارد استفاده از مطالب دیگران

به صورت کلی و در یک تقسیم بندی اولیه، مطالبی که از یک منبع دیگر در پژوهش استفاده می شود گاهی ممکن است عین مطلب دیگران باشد که به آن نقل قول مستقیم میگویند و گاهی نیز عین مطلب نیست بلکه مضمون و مطلب علمی دیگران را بر اساس ادبیات خود محقق و با اندکی تغییرات می نویسند که به این گونه استفاده، نقل قول غیر مستقیم گفته میشود.

همواره در عرصه پژوهش بهتر تا حد ممکن از نقل قول مستقیم استفاده نکنیم مگر در موارد ضرورت.

VU HADITH.AC.IR

نحوه ارجاع دهی و ذکر منبع

از نگاهی دیگر و به صورت کلی در گزارش های تحقیقی از جمله پایان نامه، در دو جا و دو مورد منابع ذکر می‌شوند:

۱- در درون متن یا زیر هر صفحه و یا در پی نوشت >> الف- ارجاع درون متنی

ب- ارجاع خارج از متن (پانوشت یا پی نوشت)

۲- در فهرست منابع یا کتابنامه که به صورت یک جا و ترتیب حروف الفبا

VU.HADITH.AC.IR

توضیح درون و برون متنی

۱. **برون متنی (شمارشی):** سند مورد ارجاع در جایی خارج از متن (پایین صفحه، پایان فصل یا انتهای متن) درج می‌شود. رفرنس ها به صورت نماد عددی در متن می‌آیند. مانند شیوه ونکوور

۲. **درون متنی (نام– سال):** مشخصات کوتاهی از رفرنس در داخل پرانتز در متن ارائه می‌شود که اغلب شامل نام نویسنده و تاریخ و مواردی شماره صفحه است. مانند شیوه هاروارد و شیوه ای. پی. ای. (انجمن روانشناسان امریکا)

VU.HADITH.AC.IR

LOGO

الگوها و شیوه های رفرنس نویسی

مقدمه

با مرور زمان و با توجه به نیازها و سلایق مراکز آموزشی و پژوهشی جهان، روشهای متعدد و متنوعی برای ارجاع طراحی شده است که هر یک از آنها معایب و محاسنی دارد.

البته ناگفته پیداست که محقق در کل تحقیق خود باید یکی از روشهای ارجاع را استفاده نماید و بهترین راه نیز این است که طبق راهنمای نشریه یا مرکز آموزشی خود عمل نماید.

شیوه‌های رفرنس‌نویسی

- حداقل پنج سبک برای مستند سازی وجود دارد:

۱- سبک ونکوور

۲- سبک هاروارد یا (A. P. G. S.)

۳- سبک ام. ال. ای (M. L. A.)

٤- سبک شیکاگو

٥- سبک ای. پی. ای (A. P. A.)

رفرنس نویسی APA

American Physiological Associations

تاریخچه

- برای سهولت در نگارش، انجمن روانشناسان آمریکا، شیوه نگارش APA را پیشنهاد دادند که بیش از دو دهه است در جهان مرسوم شده است.

- به صورت کلی در شیوه APA مشخصات مطلب نقل شده به صورت خلاصه نام خانوادگی، سال انتشار و صفحه در پرانتز مقابل عبارت ها نوشته می شود و مشخصات جامع منبع شامل نام خانوادگی ، نام، سال انتشار، نام کتاب یا مقاله، احتمالا مترجم، انتشارات و شماره چاپ بر اساس حروف الفبا در انتهای نوشتار آورده می شود.

حالتهای گوناگون منبع نویسی در متن

۱ – اگر نامی از صاحب اثر در متن برده نشود از شیوه (فرهنگی، ۱۳۷۳، ص ۲۱) استفاده می شود.

۲– اگر نام مولف در متن آورده شود دیگر لزومی به ذکر نام پدید آورنده اثر در پرانتز نیست. برای مثال ؛ فرهنگی معتقد است: ارتباط یعنی تفهیم و تفاهم .(۱۳۷۳، ص ۴۳).

۳– اگر مطلب عنوان شده نقل قولی بدون استناد صفحه باشد، از آوردن شماره صفحه پرهیز می شود.

برای مثال ؛ در تعریف ارتباط می توان آن را تفهیم و تفاهم نیز نامید.(فرهنگی، ۱۳۷۳)

حالتهای گوناگون منبع نویسی در متن

٤– اگر از همه آثار نویسنده ای که در یک سال چندین اثر داشته است استفاده شده باشد آنها را به ترتیب الفبا و با حروف کوچک انگلیسی متمایز می کنند. در مثال قبل (فرهنگی a، ۱۳۷۳، ص ٤۳) نشان دهنده اولین اثر فرهنگی در سال ۱۳۷۳ است.

٥– نقل قول های که مربوط به صاحب اثر نباشد به چند شیوه نقل قول نویسی می شوند. اول اینکه نام و نام خانوادگی صاحب نقل قول اصلی در متن ذکر می شود. مثال : آلبرت مهرابیان معتقد است از کل یک ارتباط میان فردی ۹۳ درصد آن جنبه ارتباط غیر کلامی دارد. (مهرابیان به نقل از فرهنگی b ۱۳۷۳ ص ۸٦).

ماخذ نویسی در انتهای متن

- ماخذ نویسی انتهای مطالب نیز به صورت الفبایی و بر اساس نام خانوادگی صاحب آثار تنظیم می شود.
- برای تسریع درنگارش در مواقع تکرار نام صاحب آثار از خط تیره بلند [یک سانتیمتر] استفاده می شود .موارد ذیل گویای مطلب خواهند بود.

- فرهنگی علی اکبر a (۱۳۷۳) ارتباطات انسانی ،جلد اول ، انتشارات تهران تایمز ،چاپ اول
- _____(b ۱۳۷۳) مدیریت افکار عمومی ،فصلنامه مطالعاتی و تحقیقاتی "رسانه (ص ٦٢– ٥٣)، سال ششم ،شماره ۳ ،شماره مسلسل ۱۸

مهم ترین نکات منبع نویسی به شیوهAPA

- **کتاب: با یک نویسنده:**

نام خانوادگی نویسنده، نام فرد.(سال).عنوان کتاب. مکان انتشار:ناشر

- کریمی، یوسف (۱۳۷۵). روان شناسی اجتماعی: نظریه ها، مفاهیم و کاربردها. تهران: نشر ارسباران.

- **کتاب: با دو نویسنده:**

مارشال، کاترین و راسمن، گرچن ب. (۱۹۹۵). روش تحقیق کیفی. ترجمه: علی پارسائیان و سید محمد اعرابی(۱۳۷۷) تهران: انتشارات دفتر پژوهش های فرهنگی.

منابعی که بیش از شش نویسنده دارند بعد از ششمین نویسنده" و همکاران" اضافه می شود.

مهم ترین نکات منبع نویسی به شیوهAPA

مقاله: مجله

نام خانوادگی، نام فرد.(سال).عنوان مقاله. دوره مجله، شماره مجله،صفحه

- اسدالهی، قربانعلی؛ یعقوبی، محمد و سلیمانی، بهرام (۱۳۷۲). بررسی میزان مردودی وقبولی با رتبه تولد در دانش آموزان مقطع ابتدایی شهر اصفهان در سال تحصیلی ۶۷-۱۳۶۶ پژوهش های روان شناختی، دوره ۲، شماره ۱و ۲ . ص۳۲

مقاله: مجموعه مقالات همایش ها

نام خانوادگی، نام فرد.(سال). عنوان مقاله،سازمان یا نهاد برگزار کننده، مکان برگزاری

- خامسان، احمد (۱۳۸۶). چالش های ایجاد برنامه های دکتری بـرخط. در مجموعه مقالات همایش تأملی بر دروه های دکتری ایران (ص ۲۴-۳۵) مؤسسه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی، تهران، اردیبهشت ۱۳۸۶ ، دانشگاه پیام نور.

مهم ترین نکات منبع نویسی به شیوهAPA

مقاله: برخط (آنلاین / اینترنتی)

نام خانوادگی، نام فرد.(سال).عنوان مقاله.عنوان ژورنال آنلاین، دوره، شماره، آدرس سایت

- **Bernstein,m.(2002).10 tip on writing the living web.A List Apart:For people who make websites,149.retried May2,2006,frome http://www.alistapart.com/article/writeliving**

استناد به اینترنت:

- نام خانوادگی، نام فرد.(تاریخ انتشار)عنوان متن.تاریخ آخرین به روز رسانی مطلب.آدرس اینترنتی سایت.
- Laporte RE, Marler E, AKazawa S, Sauer F . The death of biomedical journal. BMJ. 1995; 310: 1387-90. Available from: http:/www.bmj.com / bmj/archive. Accessed September 26, 1996
- در استناد به منابع اینترنتی, در انتها, تاریخ دسترسی به منبع نیز قید می شود

منابع چاپ نشده: پایان نامه ها و گزارش های پژوهشی

نام خانوادگی، نام فرد.(سال اخذ).عنوان پایان نامه.(مقطع تحصیلی،دانشگاه و سال ارائه پایان نامه).

- خامسان، احمد (۱۳۷۴). بررسی مقایسه ای ادراک خود در زمینه تحولی و سلامت روانی. (پایان نامه کارشناسی ارشد روان شناسی تربیتی، دانشگاه تهران،۱۳۷۴). چاپ نشده.

منبع نویسی از یک نویسنده با بیش از یک اثر در یک سال

منابع بر حسب ترتیب الفبایی عنوان اثر در فهرست مراجع نوشته می شوند و از حروف کوچک برای پسوند سال نشر استفاده می شود.

- کریمی، یوسف (۱۳۸۷ الف). روان شناسی اجتماعی. تهران: رشد.
- کریمی، یوسف (۱۳۸۷ ب). روان شناسی شخصیت. تهران: آگه.

منبع نویسی وقتی نویسنده شخص نیست

در این حالت، به جای نام نویسنده یا نویسندگان، عنوان کامل اثر با حروف مایل نوشته می شود.

- *معاونت مطالعات و تحقیقات سازمان ملی جوانان*.(۱۳۸۷). جوانان، روابط خانوادگی و نسلی. تهران: انتشارات سازمان ملی جوانان.

نظرات، پیشنهادات و سوالات خود را

از طریق پست الکترونیکی

h.rezaeiyan60@gmail.com

یا شماره همراه ۰۹۱۰۶۱۰۸۰۳۰

ارسال فرمائید.

خوشا به حال آنان که اهل "یافتن" اند نه اهل "بافتن" و خوشا به حال آنان که متواضعانه معترفند "حقیقتی" را یافته اند ، نه "کل حقیقت" را .

نکته پایانی:

انتقادی بخوانید،

تحلیلی بیندیشید،

خلاقانه بنویسید.

خدای من
" منی " که کنارش
" تو " نباشی
" تومنی " نمی ارزد ...

اللهم صلی علی محمد و آل محمد و عجل فرجهم

پایان

بسم الله الرحمن الرحیم

اللهم کن لولیک الحجة ابن الحسن
صلواتک علیه و علی آبائه فی هذه الساعة و فی کل الساعات
ولیا و حافظا و قائدا و ناصرا و دلیلا و عینا
حتی تسکنه ارضک طوعا
و تمتعه فیها طویلا

امام علی (علیه‌السلام):

« لَا سُنَّةَ أَفْضَلُ مِنَ التَّحْقِيقِ » «لَا يَنْفَعُ اجْتِهَادٌ بِغَيْرِ تَحْقِيقٍ»

معجم الفاظ غرر الحکم، ص ۲۴۹

کارگاه آموزشی و کاربردی

پایان نامه نویسی

حسین رضائیان بیلندر
h.rezaeiyan60@gmail.com

از کجا شروع کنیم؟؟

یک پژوهشگر برای انجام یک تحقیق و گزارش آن، چه مراحلی را باید طی کند و به چه مهارت هایی نیاز دارد؟

❑ مراحل تحقیق

هر پژوهشی چهار مرحله کلی زیر را به ترتیب طی می کند:

- ۱- طراحی
- ۲- اجرا
- ۳- نگارش
- ٤- گزارش

۱- طراحی

❖ همانگونه که برای انجام هر پروژه ای نیاز به نقشه راه داریم؛ برای انجام یک پژوهش علمی نیز تهیه نقشه و طرح تحقیق اجتناب ناپذیر و ضروری است. در مراکز عالی آموزشی از این طرح به عنوان پروپوزال (PROPOSAL) یا طرح تحقیق نام می برند.

۲- اجرا

❖ در مرحله اجرا، طرح تحقیق صورت عینی و عملی به خود می گیرد. در این مرحله اول اطلاعات لازم گردآوری و سپس پردازش می شوند.

۳- نگارش

❖ پس از گردآوری و پردازش اطلاعات حاصل از پژوهش، نوبت به نگارش و ویرایش می رسد. این کار در مراحل جزئی تر تنظیم، چرک نویس، بازبینی ، پاک نویس، ویرایش انجام می شود

۴- گزارش

❖ در آخر پژوهشگر باید از پژوهش خود در قالب جلسه ای با حضور اساتید و داوران دفاع کند و سپس بعد از تایید، آن را منتشر نماید.

روند انجام یک پژوهش

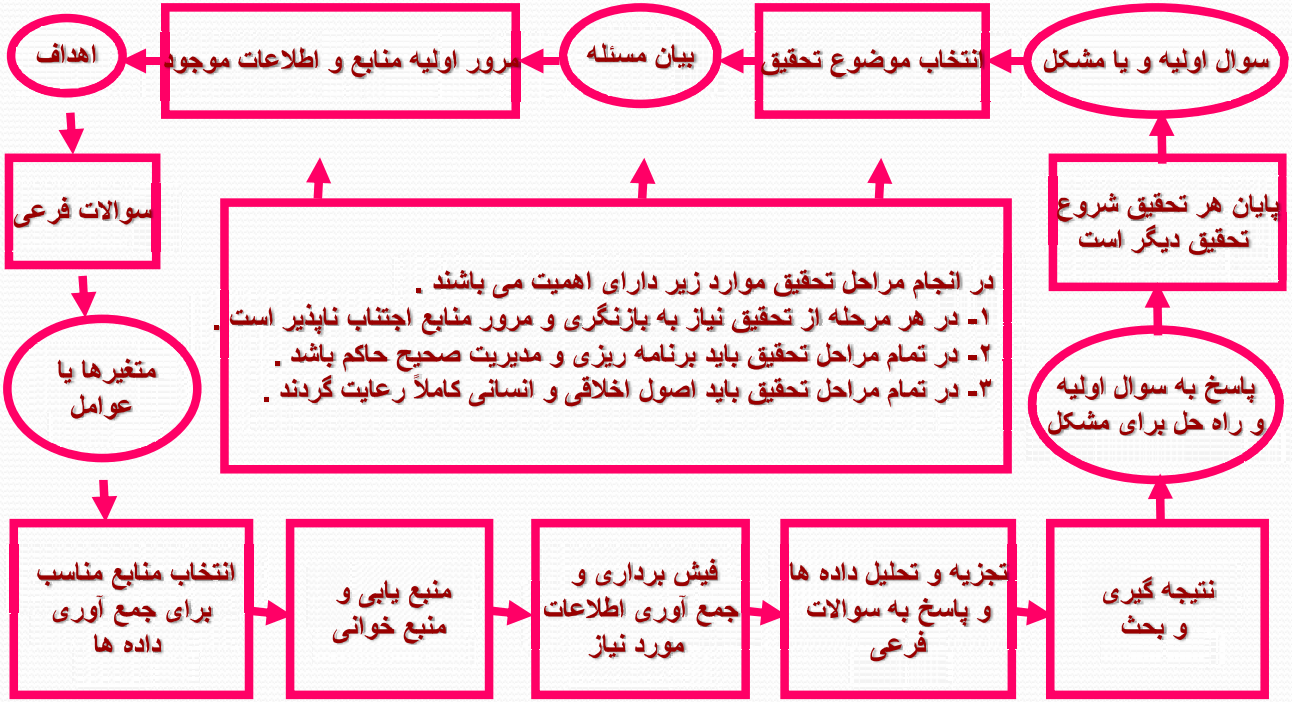

۱- تعریف و اهمیت پایان نامه

۲- انتخاب موضوع پایان نامه

۳- آشنایی با منابع و پایگاه داده‌ها

٤- آشنایی با نرم افزارهای ورد و پژوهیار

٥- تدوین طرح تحقیق(پروپوزال)

٦–ساختار و فصل های پایان نامه

۷– فیش برداری و نگارش علمی

۸– آشنایی با فرایند تجزیه و تحلیل

۹– آشنایی با شیوه های ارجاع دهی

۱۰– نکات دفاع از پایان نامه

LOGO

✓ معرفی منابع مرتبط

برخی منابع مرتبط با پژوهش و پایان نامه نویسی

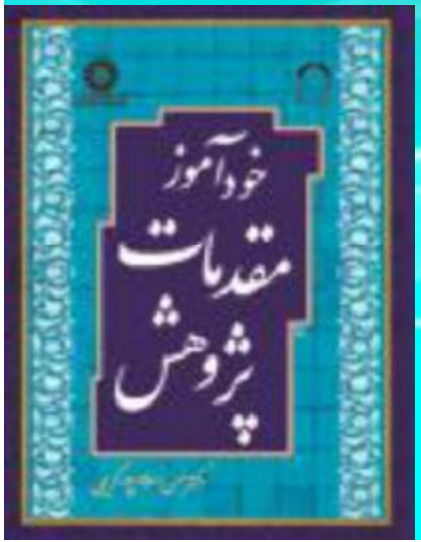

عنوان کتاب : خودآموز مقدمات پژوهش

ناشر : انتشارات سمت

نویسنده : حسن اسلام پور کریمی

عنوان کتاب : روش تحقیق با تاکید بر علوم اسلامی

ناشر : انتشارات دانشگاه قم

نویسنده : دکتر جعفر نکونام

عنوان کتاب : روش تحقیق (رویکرد پایان نامه نویسی)

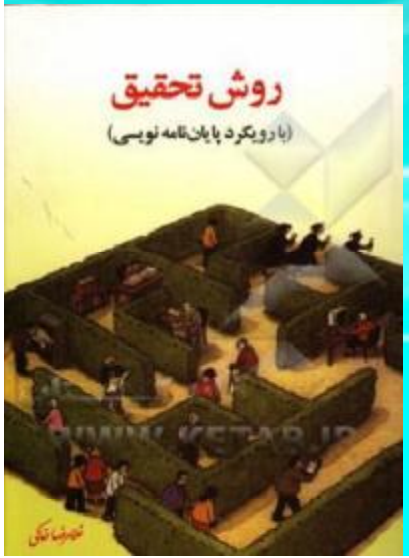

ناشر : تهران انتشارات فوژان

نویسنده: غلامرضا خاکی

تعداد صفحه: ۳۶۰

عنوان کتاب : اصول و مهارت های پایان نامه نویسی

ناشر : مرکز نشر هاجر

نویسنده : سید حسین اسحاقی

تعداد صفحه:۲۲۰

تاریخ : ۱۳۹۲

عنوان کتاب : روش تحقیق کاربردی

ناشر : روان

نویسنده : دکتر رمضان حسن زاده

۱۳۹۳

LOGO

✓ کلیاتی از انواع پژوهش

❑ مفهوم شناسی تحقیق

- تحقیق عبارت است از : **فعالیتی منظم و طراحی شده به منظور گردآوری اطلاعات و پردازش آنها به منظور کشف حقیقت و در برآورنده نوآوری**

- **به عبارتی دیگر: تحقیق فرایندی است برنامه ریزی شده، هوشیارانه، نظاممند و قابل اعتماد برای یافتن حقایق یا فهم عمیق مسایل.**

- **بنابراین پژوهش نباید از دو عنصر اساسی تتبّع (گردآوری اطلاعات) و احیا یا خلق یک اثر (پردازش اطلاعات) خالی باشد.**

Page 19

تحقیق یک فعالیت است

- تحقیق از نوع فعالیت و مهارت است و باید به صورت عملی انجام پذیرد. از این رو مادامی که فرد صرفاً با مراحل و گام‌های تحقیق آشنا شود، ولی عملاً وارد میدان تحقیق نشود و به طور عملی گام‌های تحقیق را پشت سر نگذارد در تحقیق مهارت پیدا نخواهد کرد.

Page 20

منظم است

- تحقیق فعالیتی منظم است، فرایندی است که از مراحل و گام‌های مشخص و منظم تشکیل شده است و لازم است هر گام و فعالیتی در محل مناسب خود انجام گیرد.

Page 21

طراحی شده است

- در تحقیق تفکر و اندیشه جایگاه مهمی دارد و از این طریق محقق به طراحی و تدوین نقشه تحقیق اقدام می کند و بر اساس یک طرح و نقشه از پیش تعیین شده، تحقیق خود را به سرانجام می رساند.

Page 22

❑ انواع پژوهش ها

- پژوهش های علمی متعددی وجود دارد که هر محققی باید به صورت اجمالی آنها را بشناسد و با جایگاه و ماهیت هر یک آشنا شود.
- پژوهش ها به اعتبار ملاک و معیارهای متعدد به انواع و اقسام گوناگونی تقسیم می شوند: **مثلا:**

۱– از حیث هدف تحقیق

۲– از حیث نحوه گردآوری اطلاعات

تقسیم به اعتبار هدف :

در یک تقسیم بندی رایج و مشهور، پژوهش به اعتبار هدف به سه دسته کلی تقسیم می شود:

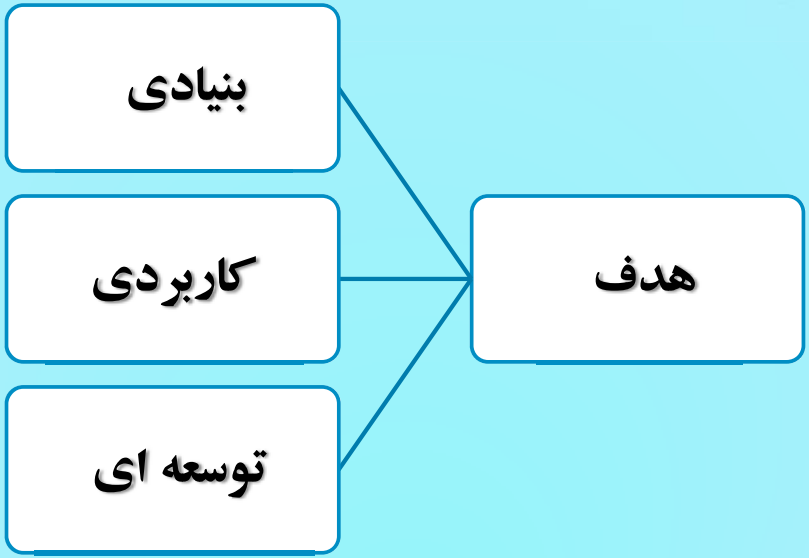

۱– تحقیق بنیادی

هدف اساسی در این نوع تحقیقات آزمون نظریه ها، تبیین روابط بین پدیده ها و افزودن به مجموعه دانش موجود در یک زمینه خاص است.این تحقیقات نظریه ها را بررسی کرده و آن ها را تایید، رد و یا تعدیل می کند.

- به عبارتی دیگر در این تحقیقات به دنبال ساخت تئوری جدید،کشف حقایق و واقعیت‌ها، گسترش مرزهای دانش و فراهم آوردن یک دانش علمی جدید هستیم.

مثال: ارائه الگوی خانواده کارآمد از دیدگاه منابع اسلامی

۲– تحقیق کاربردی

هدف اساسی در این نوع تحقیقات به کاربردن علم و دانش موجود برای حل مسائل، مشکلات عملی و رفع نیازمندي‌هاي بشر می باشد.

- به عبارتی دیگر پژوهش کاربردی، پژوهشی است که با بکار گیری فرضیه ها و اصول دانش موجود به دنبال رفع یک نیاز ویژه و دستیابی به یک هدف عملیاتی است.

مثال : نقش التزام به آموزه های دینی بر کاهش تعارضات زناشویی

۳– تحقیق توسعه ای

هدف اساسی این نوع تحقیقات تدوین یا تهیه برنامه ها، طرح ها و امثال آن است که به ارزیابی شایستگی و مناسب بودن یک برنامه و فرآورده ویژه منتهی می شود.

- به عبارتی دیگر در تحقیق توسعه ای با استفاده از دستاورد های پژوهش های پیشین، به تولید ابزار یا روش جدیدی اقدام می شود.

مثال : تدوین یک برنامه درسی

تقسیم تحقیق به اعتبار روش گردآوری اطلاعات :

در یک تقسیم بندی دیگر، پژوهش به اعتبار روش گردآوری اطلاعات به دو دسته کلی تقسیم می شود:

۱– تحقیق اسنادی / کتابخانه ای

۲– تحقیق میدانی / مشاهده ای

۱– تحقیق اسنادی/ کتابخانه ای

به مجموعه پژوهش هایی که برای حل یا پاسخگویی مسأله پژوهشی باید به استناد مدارکی اعم از تاریخی، وحیانی، انسانی و گزارشات موجود رجوع کرد.

در این نوع تحقیقات، داده ها از قبل وجود دارند و به صورت غیر مستقیم مورد استفاده قرار می گیرند.

۲– تحقیق میدانی/تجربی

در این تحقیقات به صورت عینی با پدید ها روبرو می شویم و رابطه و تعامل عینی آنها را در ظرف واقعیت مورد بررسی قرار می دهیم .

ابزار کسب اطلاعات در این نوع تحقیقات، مشاهده نمونه ها و تحلیل آماری اطلاعات است.

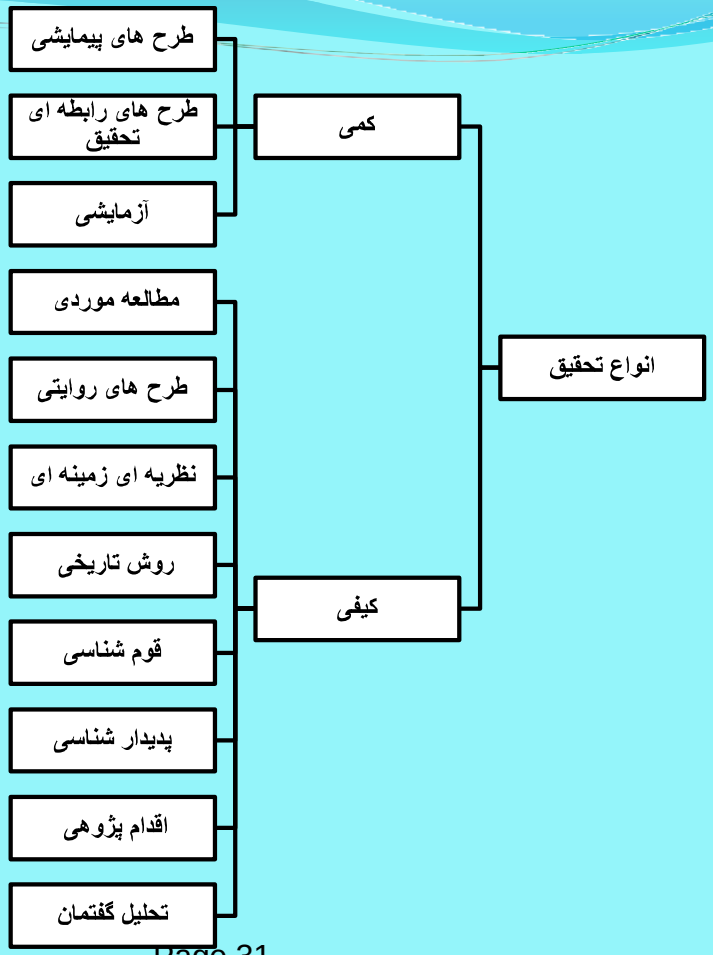
انواع تحقیق
کمی
طرح های پیمایشی
طرح های رابطه ای تحقیق
آزمایشی
کیفی
مطالعه موردی
طرح های روایتی
نظریه ای زمینه ای
روش تاریخی
قوم شناسی
پدیدار شناسی
اقدام پژوهی
تحلیل گفتمان

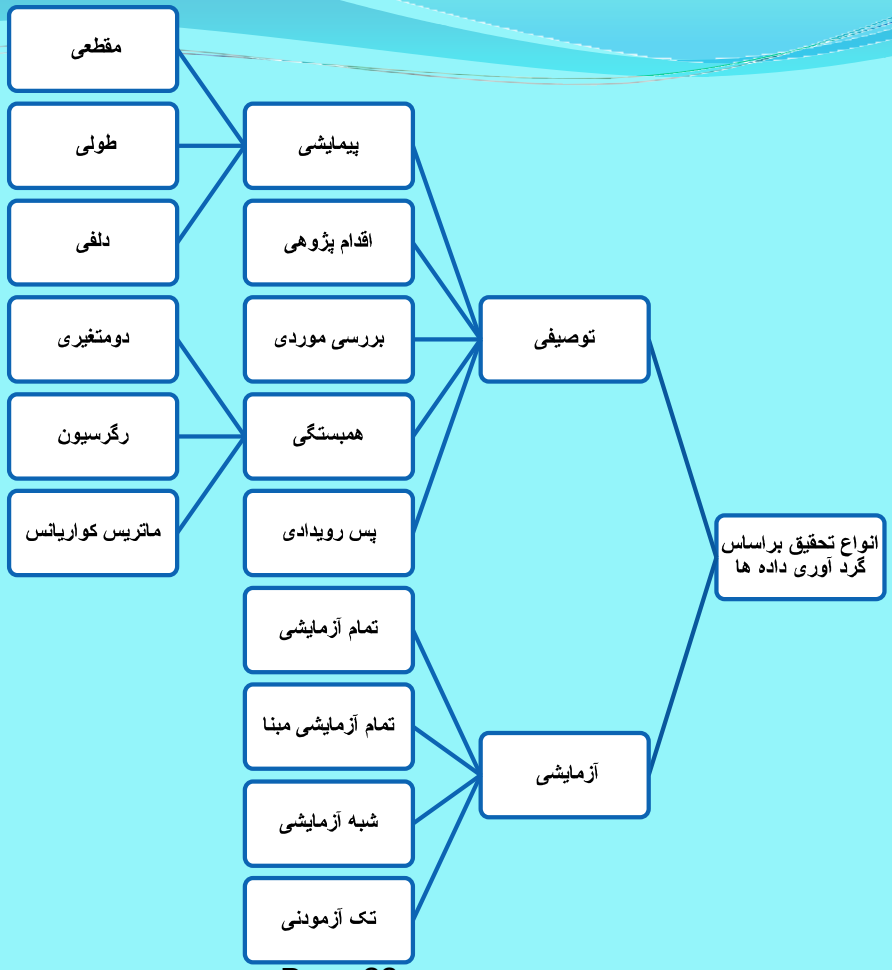
انواع تحقیق براساس گرد آوری داده ها
توصیفی
آزمایشی
پیمایشی
اقدام پژوهی
بررسی موردی
همبستگی
پس رویدادی
تمام آزمایشی
تمام آزمایشی مبنا
شبه آزمایشی
تک آزمودنی
مقطعی
طولی
دلفی
دومتغیری
رگرسیون
ماتریس کواریانس

LOGO

✓ تعریف و اهمیت پایان نامه

مقدمه

- پایان نامه به عنوان عصاره و چکیده فعالیت های آموزشی و پژوهشی یک طلبه و دانش پژوه به حساب می آید و نشانگر فعالیت های منسجم علمی او می باشد.

- پایان نامه اولین تجربه در تحقیقات علمی است بنابراین دانش پژوه می تواند با یک نوع تلاش پژوهشی وجامعیت مورد نیاز در تحقیق آشنا شود و این مقدمه ای برای نظریه پردازی و تولید علم باشد.

VU HADITH AC IR

- به هر حال سنت پایان نامه نویسی از جمله اولین و حیاتی ترین نشانه های رسیدن یک محقق به مقطع بالاتر در هر محیط آموزشی و پژوهشی است.

- شروع این کار به طور طبیعی با دغدغه و هراس و دلهره همراه است ولی به تدریج پژوهشگر از کشف توانایی شخصی و از توانش در سازماندهی علمی خود لذت میبرد و به سمت استقلال شخصیت علمی پیش میرود.

VU HADITH AC IR

تعریف

- پایان نامه گزارشی است کامل از فرایند یافتن پاسخ یک پرسش یا یافتن راه حل یک مسئله که محققی آن را بر عهده گرفته و به پایان رسانده است. مشروط بر اینکه همه مراحل تحقیق را از زمانی که به شکل پرسش یا مسئله بوده ، تا وقتی که به شکل نتایج مدون و مرتب که با تجزیه و تحلیل مستدل شده است ، را در بر گیرد.

VU HADITH.AC.IR

تفاوت پایان نامه با سایر فرآوردهای علمی

- تفاوت پایان نامه با سایر فرآوردهای علمی همچون کتاب می تواند ابعاد مختلفی داشته باشد:

۱- در پایان نامه بیشترین تمرکز وتاکید بر یادگیری و کارآموزی شیوه های استاندارد و آکادمیک پژوهشی است. فرض این است که تا به حال پژوهشگر به صورت عملی متدلوژی و روش کار را انجام نداده و اکنون می کوشد تا بتواند شیوه ها، اصول و استانداردهای علمی را در نوشتن یک اثر متقن و معتبر یاد بگیرد و به کار گیرد.

VU HADITH AC IR

۲- در پایان نامه نویسی بیشتر تاکید بر محدودسازی فکر، حساسیت و موضوع پژوهشی است در حالی که در نوشتن کتاب ممکن است چنین محدودیتی نباشد. استاد راهنما یا گروه نظارت می کوشند که دانش پژوه را به سمتی سوق دهند که بتواند فکر، دغدغه علمی و اندیشه های خود را جمع و جور و محدود سازد.

۳- در نگاه علمی پایان نامه، پایان آموزش و آغاز پژوهش است. اگر چه اسمش پایان نامه است اما بدین معنا نیست که دانش پژوه به پایان راه پژوهش رسیده بلکه تنها نشان دهنده این است که از این پس او توانایی پژوهش علمی را دارد.

VU HADITH AC IR

٤- یکی دیگر از ویژگی های پایان نامه نویسی، یادگیری نقدپذیری و تجربه تحمل و بردباری و عادت به دیدن نقاط ضعف است.

٥- از دیگر تفاوتهای چشمگیر پایان نامه با دیگر نوشته های علمی این است که گذشته از اینکه نویسنده پایان نامه در صدد کارآموزی پژوهشی است، اما باید بتواند با انتخاب موضوع دقیق، در پیشبرد دانش بشری سهمی هر چند ناچیز ایفا نماید و در حد چند صفحه و یا حتی یک پاراگراف، حرف تازه ای ارائه کند.

VU HADITH AC IR

اعضاء و اشخاص فعال در تهیه پایان نامه :

- ۱- دانش پژوه
- ۲- استاد راهنما
- ۳- استاد مشاور
- ٤- استاد داور

▪ ویژگیها و وظایف دانش پژوه و طلبه:

- مطالعه دقیق کلیه اصول و مقررات آئین نامه ای محل تحصیل و رعایت آن
- تشکیل جلسات منظم با استادان راهنما و مشاور
- ارائه منظم گزارش از پیشرفت مراحل تهیه پایان نامه
- انجام اقدامات لازم درباره سفارش‌ها و رهنمودهای استادان راهنما و مشاور
- پیگیری، پشتکار و مدیریت زمان از ویژگیهای مهم دانش پژوه در زمان پایان نامه نویسی
- خلاصه اینکه دانش پژوه و طلبه باید به واقع مصداق عنوان خود یعنی جوینده دانش باشد.

استاد راهنما:

- **در انتخاب استاد راهنما توجه به چند نکته اولیه لازم است:**

۱- لازم است استاد راهنما در زمینه مورد نظر، اجمالا تخصص داشته و به روش تحقیق و متدلوژی تا حدودی تسلط کافی داشته باشد.

۲- توانایی استاد راهنما در امر شاگرد پروری نیز مهم است. تخصص و صاحب نظر بودن به تنهایی هر چند از بعد علمی می تواند مفید باشد اما در یک برایند کلی امر تحقیق را بر دانش پژوه مشکل می سازد.

استاد راهنما:

- ۳- مسئله سوم و مهم در دسترس بودن استاد است. ممکن است شرایط قبل را داشته باشد اما به دلیل اینکه در دسترس نیست و امکان تعیین و صرف وقت لازم وجود ندارد، مناسب نباشد. البته لازم به ذکر است که دانش پژوه باید خود را مسئول اصلی انجام کار بداند.

۴- چهارمین معیار در انتخاب استاد این است که استاد نسبت به موضوع رویکرد مثبتی داشته باشد و از ابتدا نظر مخالف و حساسیت منفی نسبت به موضوع نداشته باشد.

ویژگیها و وظایف استاد راهنما:

- توانایی علمی، علاقه به پژوهش، سابقه پژوهشی و توانایی و هنر تعامل با دانش پژوه
- مشاوره برای انتخاب موضوع و همکاری در تصویب آن
- اختصاص زمان خاص برای راهنمایی دانش پژوه به صورت منظم
- مشخص کردن طرح کلی و چارچوب اولیه تحقیق برای دانش پژوه.
- معرفی کتب، مقالات و منابع جدید و معتبر در رابطه با موضوع و توصیه به مطالعه آن
- شناسایی توانمندی های دانش پژوه و مطرح کردن آنها برای تشویق و ایجاد آمادگی

ویژگیها و وظایف استاد مشاور:

- **حضور استاد مشاور برای تکمیل تخصص ها ، توانمندی ها و کاربرد دیگر ابزارهای مورد نیاز در پایان نامه، ضرورت می یابد.**
- استاد مشاور نیز باید وقت کافی برای همراهی با گروه پژوهشی و پایان نامه داشته باشد.
- یکی از مواردی که در مورد استاد مشاور اهمیت دارد، این است که جو صمیمی بین او و استاد راهنما حاکم باشد. دانش پژوه درباره گزینش استاد مشاور، با استاد راهنما مشورت و هماهنگی های لازم را بعمل آورد.
- اعمال نظارت در رعایت اصول روش تحقیق و رعایت حق مالکیت معنوی توسط دانش پژوه، از جمله وظایف استاد مشاور تلقی گردیده است.

ویژگیها و وظایف استاد داور:

- تنها فردی که خارج از گروه تحقیقاتی است و در جلسه دفاع پایان نامه به گروه می پیوندد، استاد داور است. استاد داور، با نگرش کاملاً علمی، پایان نامه را در جلسه، داوری می کند. او بایستی از نهایی گرایی و افراط و تفریط در داوری خودداری کند.
- توجه به نکات ریز و بی اهمیت توسط استاد داور، نباید موجب چشم پوشی وی از نکات برجسته کار شود.

ویژگیها و وظایف استاد داور:

- با وجود اینکه ویرایش و نگارش خوب از ویژگی های هر پایان نامه است، ولی استاد داور نباید نقش ویراستار را ایفا کند.
- داور باید ضمن بررسی دقیق کار، با دقت علمی که داراست و تجارب قبلی و منظور داشتن محدودیت هایی که اصولاً دانش پژوه در انجام پایان نامه با آن روبرو بوده است، به ارزیابی پایان نامه بپردازد.

اهم نکاتی که داور در جلسه دفاع مدنظر قرار می دهد، عبارت است از:

- رعایت اصول و فرآیند علمی روش تحقیق،
- استفاده از منابع معتبر وجدید،
- ارزش افزوده کار علمی،
- ارزیابی قدرت تجزیه و تحلیل وتسلط طلبه در ارایه مطالب،
- حصول اطمینان از رعایت حق مالکیت معنوی توسط دانش پژوه و عدم ذکر مطالب غیرمرتبط با موضوع تحقیق،

LOGO

✓ موضوع یابی برای پایان نامه

✓ اولین دغدغه پژوهشگران

- انتخاب موضوع تصمیمی سرنوشت ساز و مهم است. دانش پژوهان معمولا در جستجوی موضوعات تازه و اصیل برای پژوهش خود هستند و از تکراری بودن آن نگرانند.
- این نگرانی زمانی افزایش می یابد که تقریبا در هر موضوعی جستجو می کنند با ده ها و صدها اثر منتشر شده رو برو می شوند و گویی همه چیز قبلا تحقیق شده.
- از سوی دیگر اگر موضوع بسیار جدیدی به ذهنشان برسد باز نگران چگونگی انجام آن و دستیابی به پیشینه مناسب خواهند بود. نتیجه این وضعیت هفته ها و گاه ماه ها سرگردانی برای انتخاب موضوع می شود.

پژوهشگر می داند که انتخاب موضوع اولین و مهمترین تصمیم در فرایند یک تحقیق است. زیرا با آیندهٔ تحصیلی و حتی شغلی او در ارتباط است.

بنابراین نخستین مشکلی که بسیاری از پژوهشگران در آغاز پژوهش با آن روبرو هستند، مشکل انتخاب موضوع مناسب برای پژوهش است. آنها نمی دانند از چه منابعی می توان یک موضوع خوب جستجو کرد و اینکه یک موضوع مناسب باید چه ویژگی هایی داشته باشد و چگونه می توان یک موضوع کلی را تبدیل به مسئله پژوهشی کرد.

❑ منابع انتخاب موضوع

سوال اکثر دانش پژوهان: چگونه و از کجا می توان موضوع پژوهشی مناسبی برای خود انتخاب کرد؟؟

جواب: برخی از منابع کشف موضوع عبارتند از :

❖ ۱- مراجعه به ذهن خود محقق و تاملات اکتشافی

پژوهشگر فعال و نقاد پس از سالها تحصیل و در طول زندگی اجتماعی خود ، معمولا به پرسش های مهم و سوژه های تحقیق دست می یابد. محقق می تواند با فکر کردن درباره تجارب گذشته و علاقه مندی های خود و پی جویی حدس و گمان، به موضوع مناسبی رهنمون گردد.

❖ ۲- مراجعه به متون علمی و پژوهشی

گزارش های پژوهشی علاوه بر اینکه ممکن است پیشنهاداتی برای تحقیق داشته باشد، پژوهشگران را با فضای تحقیقی رشته و سوالاتی که مطرح است آشنا می سازد. مطالعه و تجزیه و تحلیل این منابع موجب یافتن موضوع مناسبی می شود.

از آنجا که مجلات تخصصی به روز هستند، می توانند منبع خوبی برای پرداختن به مسائل جاری در جامعه علمی باشند.

❖ ۳- مراجعه به مراکز پژوهشی

این مراکز معمولا موضوعات را نیازسنجی و اولویت بندی می کنند و از این نظر کار محقق را ساده تر می سازند. میتوان با مراجعه مستقیم و غیر مستقیم به این مراکز با اولویت های پژوهشی آنها آشنا شد و موضوع پژوهشی انتخاب کرد.

از جمله راههای آشنایی با اولیتهای پژوهشی، توجه به فراخوان مقاله و یا سایت این مراکز می باشد.

❖ ۴- مراجعه به منابع اطلاع رسانی و الکترونیکی

کتاب نامه ها، نمایه ها، چکیده پایان نامه ها، سایت های اینترنتی مانند:

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران(irandac.ac.ir)

سایت مرکز علمی جهاد دانشگاهی(sid.ir)

سایت مگیران (magiran.com)

سایت مجلات تخصصی نور(noormags.com)

شبکه اطلاع رسانی شارح (shareh.net)

پایگاه اطلاع رسانی حوزه نت (hawzah.net)

❖ ۵- رجوع به اساتید و پژوهشگران

اگر محقق نتوانست با استفاده از منابعی که ذکر شد موضوعی برای خود بیابد، باید با مراجعه به استادان(به ویژه استاد راهنما) و کسانی که تخصص علمی و تجربه پژوهشگری دارند، درخواست کمک در یافتن موضوع پژوهشی نماید.

باید توجه داشت که این اقدام هر چند یاری دهنده است، اما مطلوب نیست. زیرا مسئله یابی خود یکی از گامهای فعالیت پژوهشی است که محقق باید با آن آشنا شود.

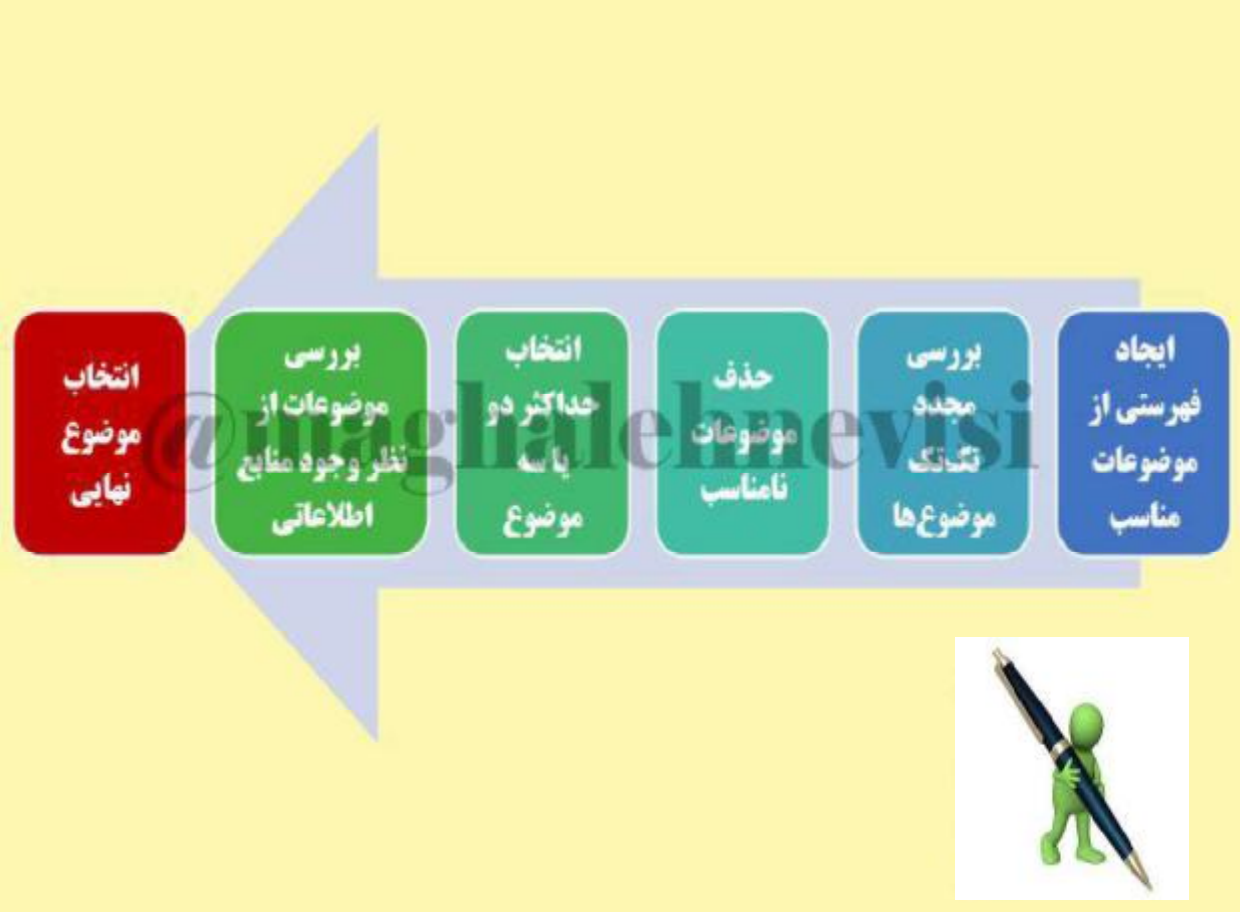

@maglialelmnevisi

جلوگیری از تکراری بودن موضوع پایان‌نامه

۱– چگونه جست‌وجو کنیم؟

- با استفاده از کلیدواژه‌های مختلف به جست‌وجو بپردازید و صرفاً به یک کلیدواژه اکتفا نکنید.
- در انتخاب کلیدواژه جهت جست‌وجو تنها به عنوان پژوهش اکتفا نکنید.
- کل عنوان پایان‌نامه برای جست‌وجو مناسب نیست.
- تا جایی که امکان دارد از کلیدواژه‌های کوتاه استفاده کنید.
- برای جست‌وجـــو به مترادف‌ها، هم‌خانواده‌ها، هم‌ریشه‌ها، علامت‌های اختصاری و ... به عنوان کلیدواژه توجه شود

جلوگیری از تکراری بودن موضوع پایان‌نامه

۲- کجا جست‌وجو کنیم؟

۱ جست‌وجو در وب‌سایت ایران‌داک

۲ جست‌وجو در شبکه جامع سیمرغ (نوسا)

۳ جست‌وجو در سیکا (سیستم یکپارچه کتابخانه‌های دانشگاه آزاد)

۴ جست‌وجو در طرح‌های پژوهشی جهاد دانشگاهی

مشورت با اساتید حوزه مدنظر

بسم الله الرحمن الرحيم

ویژگی های یک موضوع مناسب

مسائل و موضوعات بسیاری در هر رشته ای وجود دارد که نیاز به پژوهش دارد اما هر پژوهشگری باید بر اساس ملاک و معیارهایی دست به انتخاب بزند. بنابراین مهمترین ویژگی های یک موضوع مناسب عبارتند از :

۱- مورد علاقه پژوهشگر بودن

افراد موفق در پژوهش، عمدتا کسانی هستند که در زمینه های مورد علاقه خود دست به پژوهش می زنند. چرا که فرایند تحقیق مستلزم کوشش مستمر، دقت ریز بینانه و قدرت تحمل بسیار است و تنها کسانی می توانند با تمام وجود به فعالیت بپردازند که به موضوع پژوهش علاقمند باشند.

۲- نو و بدیع بودن / تازگی داشتن

در صورتی به فعالیت علمی ما پژوهش گفته می شود که موضوع آن مسئله ای باشدکه تاکنون کسی پیرامون آن پژوهش نکرده است. از این رو موضوع پژوهش باید چنان انتخاب شود که به حل مشکل و یا کاهش آن منجر شود و مشمول دوباره کاری غیر قابل دفاع نگردد.

گاهی می توان با متفاوت کردن تحقیق از نظر روش تحقیق، مکان، نمونه و جامعه، چهارچوب نظری و هدف از تحقیق ؛ از دوباره کاری جلوگیری نمود.

۳- جزئی و محدود بودن موضوع

موضوع پژوهش باید صریح و بدون ابهام بوده و حد و مرز، ابعاد و جزئیات آن روشن باشد.در غیر این صورت، آن موضوع قابلیت پژوهش نداشته و بسیار گسترده و جامع خواهد بود، به گونه ای که مسائل بسیار زیادی را در خود جای می دهد.

صریح و شفاف کردن موضوع با به دست دادن تعریف منطقی و کاربردی از موضوع تحقیق تامین می شود و به عنوان خط راهنمای تحقیق، پژوهشگر را تا آخر هدایت می کند.

۴- متناسب با توانایی پژوهشگر

پژوهشگر باید در انتخاب موضوع تحقیق، توانایی علمی خود را در نظر گیرد و به سوابق تخصصی و مطالعاتی خود توجه نماید. فردی که به دانش زیر بنایی موضوع تسلط ندارد، به دشواری خواهد توانست پژوهش کاملی اجرا نماید.

انتخاب موضوعات میان رشته ای و یا مورادی که فقط منابع لاتین دارد، کار یک پژوهشگر را بسیار سخت میکند.

۵- متناسب با امکانات و شرایط

برای انجام دادن تحقیق درباره یک موضوع باید منابع و مدارک کافی، ابزار و تجهیزات مناسب، زمان و هزینه کافی در اختیار باشد، تا اینکه پژوهشگر بتواند اطلاعات لازم را جمع آوری نموده و با اطمینان خاطر پردازش نماید.

اهمیت و اولویت داشتن ، سودمند و نتیجه بخش بودن، قابلیت انتشار داشتن و ...نیز از ویژگی های دیگری است که باید یک موضوع پژوهشی داشته باشد.

- ۱) آیا این موضوع مورد علاقه من است؟
- ۲) آیا توانایی علمی و عملی جهت انجام پژوهشی با چنین موضوعی را دارم؟
- ۳) آیا انجام پژوهشی با این موضوع حقیقتاً بااهمیت و مورد نیاز است؟
- ۴) آیا دامنه موضوع به اندازه کافی محدود است؟
- ۵) در رابطه با این موضوع تاکنون چه کارهایی انجام شده است؟
- ۶) آیا موضوع بدیع و نو هست؟
- ۷) آیا منابع کافی برای به ثمر رساندن این موضوع در اختیار من هست؟

@meghalehnevisi

فرم ارزیابی اولیه از موضوع انتخابی

	ملاک و معیار	ضعیف ۰ تا ۳۰	متوسط ۳۰ تا ۶۰	خوب ۶۰ تا ۸۰	عالی ۸۰ تا ۱۰۰	ملاحظات
۱	از نظر تازگی و بدیع بودن موضوع					
۲	از نظر اهمیت، ارزش و اولویت					
۳	علاقه و توجه پژوهشگر					
۴	معین، جزئی، روشن و محدود بودن					
۵	فراهم بودن شرایط و امکانات لازم					
۶	فراهم بودن منابع و متون لازم					
۷	در حیطه توانایی و آگاهی پژوهشگر					

تفاوت سؤال با مسئله:

پرسش‌هایی که به ذهن ما می‌رسد بر دو قسم است:

سؤال
Question

- ✓ بر اثر جهل و ندانستن ایجاد می‌شود.
- ✓ پاسخ‌گویی به آن با رجوع به افراد یا منابع امکان‌پذیر است.
- ✓ مجهولی است که فرد پاسخ آن را نمی‌داند.
- ✓ فرآیند پاسخ گویی به آن آموزش نام دارد.

مسئله
Problem

- ✓ بر اثر دانستن اطلاعات مربوط به یک موضوع ایجاد می‌شود.
- ✓ برای یافتن پاسخ آن مراجعه به افراد یا منابع دیگر سودی ندارد.
- ✓ مجهولی است که جامعهٔ علمی به آن نپرداخته یا اگر پاسخی به آن داده است، کافی به‌نظر نمی‌آید.
- ✓ فرآیند پاسخ‌گویی به آن پژوهش نام دارد.

✓ تفاوت موضوع و مسئله پژوهشی

	موضوع	مسئله
۱	موضوع کلی است	مسئله جزئی است
۲	کارکردن درموضوع آسان تر است	به زحمت و تلاش بیشتری نیاز دارد
۳	کمتر ممکن است به تولید علم بینجامد	احتمال تولید علم و توسعه مرزهای دانش افزایش می باید
۴	بیشتر با رویکرد آموزشی و ترویجی سازگار است	با رویکرد پژوهشی و رفع معضلات انجام می شود
۵	تمرکز خاصی در آن دیده نمی شود	تمرکز گرایی در مباحث آن دیده می شود
۶	به خودی خود ذو جوانب است و شفافیت و وضوح خاصی ندارد	ابعاد محدودی دارد و روشن و بدون ابهام است
۷	بخاطر کلی بودن نمیتوان کار جامعی درباره آن انجام داد	به جای پرداختن به مشکل، به مسئله جزئی می پردازد و موجب رسیدن به هدف می شود

❑ محدود سازی موضوع

معمولا پژوهشگران در آغاز کار خود مسائل کلی و بدون حد و مرز انتخاب می کنند . اما باید دانست که اگر موضوعی بسیار عام و کلی باشد، آن موضوع ، تحقیقی و پژوهش پذیر نخواهد بود..

موضوعات کلی باید محدود شوند و به یک موضوع پژوهشی تبدیل گردند. برای محدود کردن و تبدیل یک مسئله کلی به موضوع پژوهشی، روشهای مختلفی پیشنهاد می شود :

❖ ۱- روش بارش افکار / تکنیک بارش پرسش ها

- در این روش باید موضوع را به عنوان یک توپ یا کره فرض کنیم و بکوشیم تا از تمام جوانب و زوایا به آن بنگریم.

- بر موضوع متمرکز شوید. ذهن خود را بسط دهید و عالمانه به تمام اطراف آن بنگرید. *به علل پیدایش آن ، به مراحل ، به ضررها و فواید، به روابط شی با دیگر پدیده ها*

- بکوشید تا پرسش های جزئی و شفاف طرح کنید . به صورت خوشه ای و زنجیر وار ادامه دهید.

- نباید چوب لای چرخ ذهن گذاشت. مراقب باشید به هیچ عنوان افکار را سانسور نکنید. هر فکری اجازه ورود دارد.

- موضوع کلی مثل مواد شیمیایی است که قابل تجزیه به مولکول هاست و مولکول ها هم به اتم ها تجزیه می شوند. پس تجزیه را ادامه دهید.

- تجزیه موضوع می تواند به صورت درختی و یا خورشیدی باشد.همچنین میتوانید وسط یک برگه کاغذ دایره ای بکشید و انواع پرسش ها و افکار را در اطراف آن مانند شعاع خورشید بنویسید.

- از سوالات ***چیست، چگونه است، چه رابطه ای وجود دارد، چه تفاوتی وجود دارد و به چه دلیل*** استفاده کنید. در نهایت می توانید افکار و پرسش های خود را سازمان دهی و طبقه بندی نمایید.

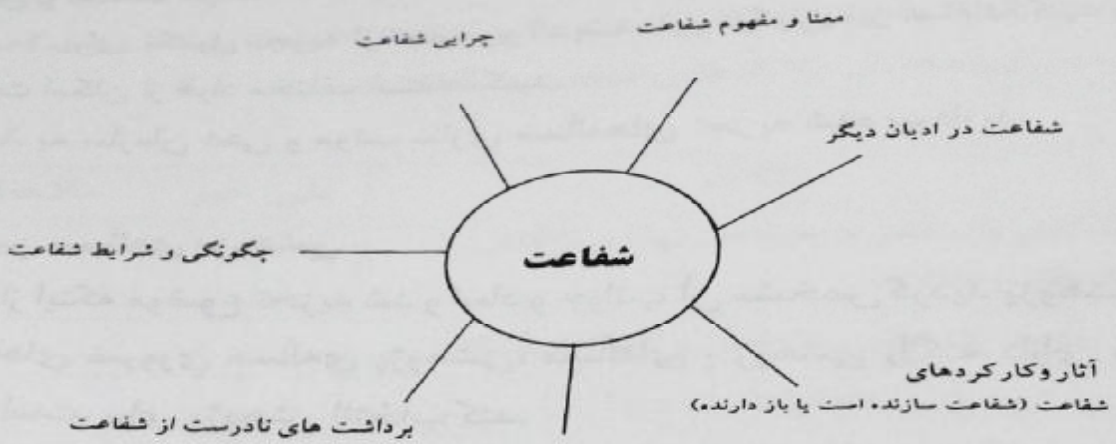
معنا و مفهوم شفاعت
چرایی شفاعت
شفاعت در ادیان دیگر
شفاعت
چگونگی و شرایط شفاعت
آثار وکارکردهای
شفاعت (شفاعت سازنده است یا باز دارنده)
برداشت های نادرست از شفاعت

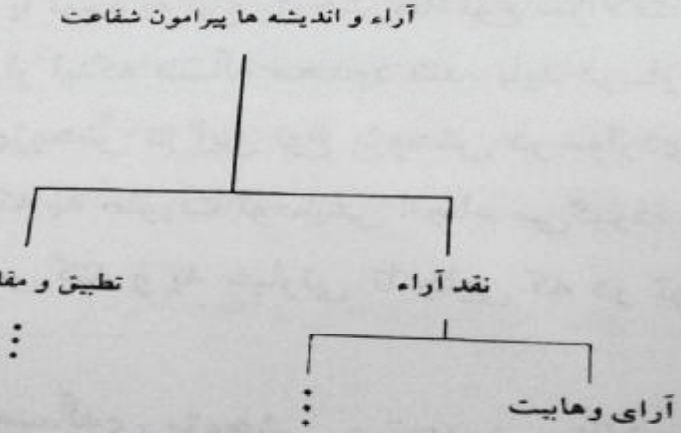
آراء و اندیشه ها پیرامون شفاعت
تطبیق و مقایسه آراء
نقد آراء
آرای وهابیت

LOGO

✓ آشنایی با منابع و پایگاه داده‌ها

❑ فواید بهره‌گیری از فناوری در تحقیقات علمی

- ۱- بهره‌گیری از نرم‌افزارهای رایانه‌ای و اینترنت در مراحل مختلف یک تحقیق علمی بر جامعیت آن می‌افزاید؛
- ۲- پنهان نماندن ریزترین نکات و اطلاعات از چشم تیزبین و منطق ریاضی ماشین‌های پردازشگر، محقق را در برابر بسیاری از خطاهای رایج انسانی ایمنی می‌بخشد و بر دقت کار تحقیقاتی می‌افزاید
- ۳- شرایط مناسبی که با فناوری برای ذخیره‌سازی یافته‌ها و بایگانی و نگهداری آسان و کم‌حجم اطلاعات گسترده فراهم شده است، ماندگاری دستاوردها و نتایج تحقیق را بسیار بیشتر می‌سازد

❑ فواید بهره‌گیری از فناوری در تحقیقات علمی

- ۴- فناوری اطلاعات از راههای مختلفی چون آسان ساختن دسترسی به متون و منابع، هزینه‌های تحقیق را به شدت کم می‌کند
- ۵- با استفاده از ظرفیتهای فناوری اطلاعات و شبکهٔ جهانی اینترنت دیگر هیچ محققی برای انتشار و بهره‌برداری از آثارش منتظر ناشر یا مؤسسات گوناگون نمی‌ماند.
- ۶- یکی دیگر از مزیتهای رایانه‌ای شدن تحقیق این است که به آسانی می‌توان در هر شرایطی منابع متعدد و پرشماری را در قالب لوح فشرده یا حافظه‌های دیگر به همراه داشت؛ از این رو محقق برای انجام تحقیق و گردآوری اطلاعات وابستگی کمتری به زمان و مکانی خاص دارد

LOGO

تکنیک های جستجو در اینترنت

۲

در موتورهای جست‌وجو مانند گوگل کلیدواژه‌هایی که برای جست‌وجو وارد می‌کنید تنها پارامتر تعین شده توسط شما هستند و لذا اهمیت بسیار بالایی دارند. پس بسیـــار مهم است که واژه‌هـــایی را برای جست‌وجو انتخاب کنید که جست‌وجوی شما را هرچه بیشتر محدود و بر مطالب مرتبط متمرکز کنند.

قابل ذکر است که گوگل به صورت خود کار کلمات عمومی مانند to, of, the و ... را از جست‌وجوی شما حذف می‌کند تا نتایج مناسب‌تری به دست دهد.

۳

طریقه نمایش نتایج در موتورهای جست‌وجو معمولا بر اساس ارتباط با کلیدواژه‌های واردشده توسط شما است. بنابراین نتایج به نمایش درآمده در صفحه اول معمولاً بیشترین ارتباط و همبستگی را با مطلب مورد نظر شما دارند.

۴

در موتور جست‌وجوی گوگل بعد از انجام جست‌وجو در نوار سمت چپ صفحه ابزاهایی برای سفارشی کردن جست‌وجوی انجام‌شده وجود دارد. با انتخاب گزینه Show search tools از این نوار می‌توانید به این ابزارها دسترسی پیدا کنید و به عنوان مثال انتخاب نمایید تا فقط نتایج به‌روز شده در یک هفته، یک ماه یا یک سال اخیر نمایش داده شوند.

@maghalehnevisi

VU HADITH AC IR

از + استفاده کنید

پیش از این گفته شد که گوگل حروف اضافه را خودکار در هنگام جست‌وجو حذف می‌کند.

برای اطمینان از این که واژه‌های مدنظر شما در جست‌وجوی گوگل حذف نمی‌شوند و حتماً در نتایج جست‌وجو وجود خواهند داشت، می‌توانید از یک علامت "+" قبل از واژه مدنظر استفاده کنید. دقت کنید که قبل از کاراکتر "+" یک فاصله یا (space) وجود داشته باشد، ولی کلمه بعدی بدون فاصله، فوراً پس از آن بیاید.

یعنی مثلاً به جای عبارت «مقاوم سازی مسکن پس از سانحه» تایپ کنید «مقاوم +سازی +مسکن +پس +از +سانحه».

@magfarehnevis

اصلی‌ترین کلمه مد نظر خود را در نوار جست‌وجو وارد کنید

از آن جایی که گوگل وب‌سایت‌هایی را لیست می‌کند که همه کلمات مورد جست‌وجوی شما در آن باشند، لذا بایستی سعی کنید تا در نوار جست‌وجو، کلماتی را وارد کنید که اساسی‌تر هستند و از وارد کردن کلمات اضافی بپرهیزید تا نتایج جست‌وجو به آن چه که شما می‌خواهید نزدیک‌تر باشد. بنابراین هر قدر که می‌توانید، موضوع جست‌وجو را کوچک‌تر و به‌خصوص‌تر نمایید.

مثلاً به جای آن که در نوار جست‌وجو تایپ کنید «راهکارهای مقاوم‌سازی خانه‌های مسکونی مردم روستایی چیست؟»
تایپ کنید «مقاوم‌سازی مسکن روستایی».
در کل منظور این است که بدانید واقعاً به دنبال چه چیزی هستید.

@magbadlehnews

کاربرد خط فاصله در جست‌وجو

یکی از اساسی‌ترین و هوشمندانه‌ترین روش‌ها در جست‌وجو به کاربردن خط فاصله است. برخی اوقات ممکن است که شما دنبال کلمه‌ای بگردید که بیش از یک معنا دارد، برای مثال کلمه «bass» در ماهی‌گیری به معنای «ماهی خالدار» است و و در موسیقی به معنای «صدای بم».

برای حل این گونه مشکلات می‌توانید از عملگر "–" استفاده کنید، تا گوگل به دنبال سایت‌هایی بگردد که کلمه بعد از این عملگر در آن‌ها نباشند. دقت کنید که قبل از کاراکتر "–" یک فاصله (space) وجود داشته باشد ولی کلمه بعدی بدون فاصله، فوراً پس از آن بیاید.

مثلاً در مثال فوق اگر bass موردنظر شما موزیک باشد، می‌توانید تایپ کنید bass –music.

ترفند * در جست‌وجو

زمانی که به طور کامل از کلمات موضوع مورد جست‌وجو آگاهی ندارید، بهتر است از ترفند کمکی ستاره * استفاده کنید. مثلاً اگر در جمله «آب را گل نکنیم»، کلمه «گل» را فراموش کردید به جای کلمه «گل» یک ستاره بگذارید.

کاراکتر * معنی هرچیز را می‌دهد.

@maghalehnevisi

جست‌وجو در یک سایت خاص

اگر می‌خواهید که عمل جست‌وجو در سایت به‌خصوصی انجام گیرد، می‌توانید پس از وارد نمودن کلمه موردنظر عملگر Site: را آورده و پس از آن آدرس سایت را بیاورید.

برای مثال برای جست‌وجو در سایت آمازون می توانید بنویسید:

site:amazon.com/books

شما قادرید با استفاده از این دستور، تمام مطالب موجود در یک زیردامنه را توسط موتور جست‌وجوی گوگل فراخوان کنید. حتی اگر در سایتی دنبال مطلبی می‌گردید که پیدایش نمی‌کنید، می‌توانید از این تکنیک استفاده کنید.

@maghalehnevis

جست‌وجوی معنی، مترادف، متضاد

چنان‌چه مایلید معنی و مفهوم یک عبارت را بیابید، گوگل با استفاده از عملگر :define معنی عبارت مورد نظر شما را از منابع مختلف آنلاین گردآوری می‌کند واطلاعات بسیاری درباره کلمه مورد نظرتان به شما می‌دهد که این اطلاعات در اولین سایت صفحه نتایج موجود است.

توجه شود که معنی برای کل عبارت بعد از عملگر و به ترتیبی که تایپ شده‌اند جست‌وجو می‌شود.

@maghalehnevist

جست‌وجوی کلمه دلخواه در فایل مشخص

با کمک گوگل می‌توان داخل فایل‌های مشخصی را برای یافتن کلمه‌ای دلخواه جست‌وجو کرد.

مثلاً وقتی می‌خواهید عبارت lifestyle را داخل همه فایل‌های با فرمت Pdf جست‌وجو کنید، به صورت زیر جست‌وجو کنید:

Filetype: pdf lifestyle

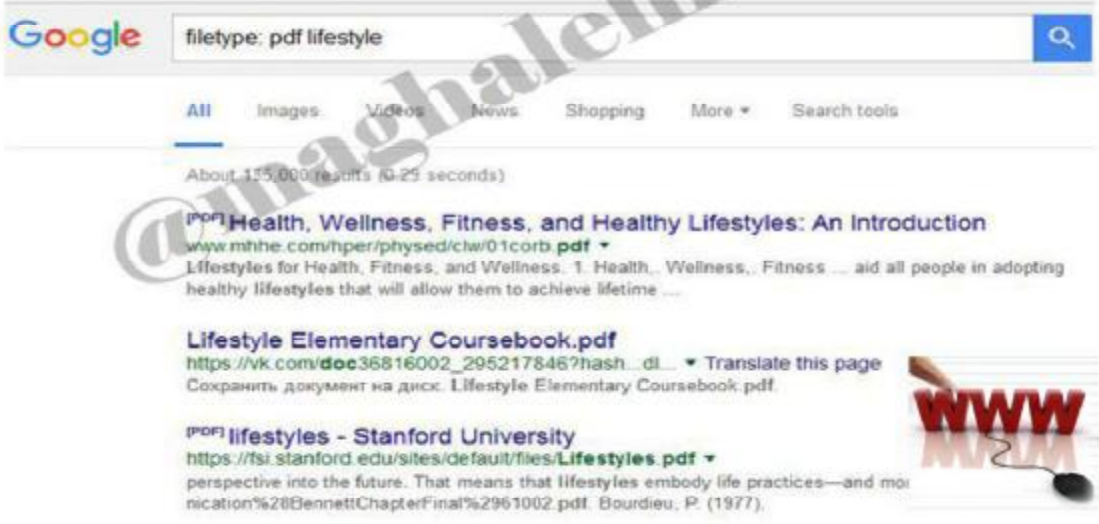

@maghalehnevisi

Google Scholar :

سـرویس Google Scholar این امکان را به پـژوهشگران می دهد تا در اسناد و آثار دانشگاهی مانند جزوات دانشگاهی ، پایان نامه، کتب، پریپرینت و چکیده و گزارشات تکنیکی تمامی زمینه های پژوهشی جستجو کنند. با استفاده از Google Scholar می توان به جستجوی مقالات موردنیاز درمیان تعداد کثیری از ناشران دانشگاهی ، انجمن های تخصصی ، منابع دانشگاهی و همینطور مقالات موجود در وب پرداخت.

1. **WWW.NLAI.IR/**
2. **WWW.LIB.IR/**
3. **WWW.KETAB.IR/**

Opac کتابخانه ملی (فهرست منابع کتابخانه ملی)

پایگاه (online public access catalog) Opac پورتالی است که به منظور ارائه فهرست اطلاعات کتاب‌شناختی منابع موجود در کتابخانه‌ها به صورت آنلاین، راه‌اندازی شده است.

هدف از راه‌اندازی این پایگاه، دسترسی عمومِ افراد به فهرست اطلاعات منابع موجود در یک کتابخانه است. با راه‌اندازی این پایگاه‌ها، افراد بدون نیاز به مراجعه حضوری به کتابخانه می‌توانند نسبت به کتب، نشریات، پایان‌نامه، مقالات و سایر اقلام اطلاعاتی موجود در کتابخانه آگاهی پیدا کنند.

کتابخانه ملی ایران نیز فهرست اطلاعات کتاب‌شناختی منابع خود را در آدرس http://opac.nlai.ir راه‌اندازی کرده و تمامی افرادی که در جست‌وجوی منبع مورد نظر خود در مخازن کتابخانه ملی هستند با مراجعه به این پایگاه می‌توانند از وجود آنها مطلع شوند.

@magnetchevisi

بهترین سایت‌های دانلود مقالات فارسی

۱. مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی
/http://sid.ir

۲. پایگاه مجلات تخصصی نور
/http://www.noormags.ir

۳. بانک اطلاعات نشریات کشور
/http://magiran.com

۴. پرتال جامع علوم انسانی
/http://ensani.ir

۵. وب‌سایت مرجع دانش
/http://www.civilica.com

آشنایی با IRANDOC

پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران، پژوهشگاهی وابسته به وزارت علوم بوده که در سال ۱۳۴۷ به منظور فعالیت در حوزه اطلاع‌رسانی و کتابداری تأسیس شده است.

در این پایگاه امکان جست‌وجو برای همه پژوهشگران و دانشجویان در پایان‌نامه‌ها، نشریات علمی داخلی، مقالات همایش‌ها، طرح‌های پژوهشی وگزارش‌های دولتی وجود دارد. همچنین پایگاه محققین و متخصصین کشور در اختیار عموم قرار گرفته است.

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

دسترسی به متن پایان‌نامه‌ها

از تاریخ ۱۳۹۴/۸/۱ دسترسی به همه یا بخشی از متن پایان‌نامه‌ها و رساله‌هایی که سازمان دارنده کپی‌رایت آنها با ایرانداک دارای تفاهم‌نامه بوده و اجازه دسترسی داده باشد، امکان‌پذیر است.

SID

پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی

پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی در ۱۶ مرداد سال ۱۳۸۳ راه‌اندازی گردیده است.

این پایگاه خدمات ویژه‌ای به صورت دسترسی آزاد (Open Access) در اختیار محققان و دانش‌پژوهان قرار می‌دهد که از آن جمله دسترسی به متن کامل مقالات منتشره در نشریات فارسی و انگلیسی داخل کشور، دسترسی به چکیده و متن کامل مقالات ارائه شده در مجامع علمی معتبر، دسترسی به چکیده طرح های خاتمه یافته و در دست اجرای جهاد دانشگاهی و سایر سازمان‌ها است.

@maghalehnevisi

پایگاه مجلات تخصصی نور
noormags

پایگاه مجلات تخصصی علوم اسلامی و علوم انسانی نور در سال ۱۳۸۴ به همت مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی/ معاونت شبکه اطلاع‌رسانی نور، به منظور تسهیل و ترویج امر پژوهش و با هدف ایجاد بانک اطلاعاتی گسترده از مجلات حوزه علوم اسلامی و انسانی، پایه‌ریزی گردیده است.

این پایگاه هزاران شماره مجله در صدها عنوان از مجلات کهن تا امروز را دربرگرفته است. این پایگاه علاوه بر عرضه و امکان ذخیره‌سازی مجلات به صورت تمام‌متن، قابلیت‌هایی چون: جست وجو، نقد، برگزیدن و مدیریت مقالات و نیز اطلاعات مربوط به صاحبان آثار را در اختیار کاربر قرار می‌دهد.

@maghalehnevisi

پرتال جامع علوم انسانی به منظور ایجاد مرکزی برای دسترسی و هم‌افزایی فعالیت‌های علمی و پژوهشی در حوزه علوم انسانی آغاز به کار نموده است.

این پورتال مقالات مختلف در حوزه‌های ادبیات، اقتصاد، تاریخ، تربیت بدنی، جغرافیا، حقوق، روانشناسی، زبانشناسی، علوم اجتماعی، علوم اسلامی، علوم سیاسی، علوم کتابداری، فلسفه و منطق، مدیریت، مطالعات زنان و مطالعات هنر را به صورت رایگان در اختیار کاربران قرار می‌دهد.

در حال حاضر پرتال جامع علوم انسانی با بیش از ۳۴۰ هزار داده علمی که بیش از ۲۹۰ هزار داده آن تمام‌متن می‌باشد میزبان جامعه علمی و پژوهشگران حوزه علوم انسانی و اسلامی می باشد.

@magheleNewisi

magiran.com
بانک اطلاعات نشریات کشور

مگیران با هدف ایجاد مرجعی کامل از نشریات کشور در اینترنت، به منظور رفع نیاز محققین و علاقه‌مندان و معرفی عناوین متنوع و بعضاً مهجور نشریات و بسترسازی برای حضور مؤثر این رسانه دیرپا در صنعت نوپای اطلاع‌رسانی کشور ایجاد شده است.

در این راستا فعالیت این سایت از سال ۱۳۸۰ آغاز گردیده و تاکنون به پوشش بیش از ۱۵۰۰ نشریه در حال انتشار پرداخته است.

کاربران می‌توانند با استفاده از فهرست الفبایی، فهرست موضوعی و جست‌وجو به نشریات مورد نظر خود دست یابند. این سایت واژه‌های جست‌وجو شده توسط شما را در عناوین مطالب، نام پدیدآورندگان، چکیده و کلیدواژگان مطالب جست‌وجو کرده و مطالب یافته‌شده را به همراه نام نشریه، شماره پیاپی و صفحه نمایش می‌دهد.

دسترسی به متن مقالات موجـــود تنها با پرداخت حق عضویت و داشتن اشتراک طلایی سایت (برای افراد) و دسترسی IP Based برای دانشگاه‌ها، شرکت‌ها، ادارات و سازمان‌ها امکان پذیر است.

@meghalchnevis

بانک طرح‌های پژوهشی پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی

پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی (sid.ir) دارای بخشی است که طرح‌های پژوهشی و پایان‌نامه‌های مورد حمایت سازمان‌ها و مراکز مختلف علمی در آن نمایه شده است.

طرح‌های پژوهشی در این بانک بر اساس گروه تخصصی به گونه‌ای تفکیک شده که با وارد شدن به هر گروه علاوه بر دسترسی به عنوان و چکیده طرح‌ها، اطلاعات مربوط به صاحبان طرح نظیر نشانی و شماره تماس و همچنین سایر طرح‌های انجام‌شده توسط آنها نمایان خواهد شد.

علاوه بر این پژوهشکده‌ها و واحدهای جهاد دانشگاهی در تهران و شهرستان‌ها به تفکیک دسته‌بندی شده‌اند که با انتخاب نام هر یک، کلیه طرح‌های در دست اجرا و خاتمه‌یافته آنها با ذکر جزئیات نویسندگان در دسترس خواهد بود.

همچنین در این بانک جدیدترین طرح‌ها و اولویت‌های پژوهشی سازمان‌ها و ادارات نمایش داده شده است.

مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری

(RICeST) یک مرکز اطلاعاتی و پژوهشی در شهر شیراز است و هدف آن بهبود تولید و توزیع اطلاعات علمی در سطح ایران و کشورهای منطقه می‌باشد.

مرکز منطقه‌ای اطلاع رسانی علوم و فناوری یکی از نخستین مراکز اطلاع‌رسانی تمام خودکار کشور ایران است که در حال حاضر اطلاعات چاپی و الکترونیکی را در قالب کتاب، نشریات فارسی و زبان‌های دیگر، دیسک‌های فشرده و پایگاه‌های اطلاعاتی در دو سطح داخلی و منطقه‌ای در اختیار محققان، دانش‌پژوهان و مراکز علمی و تحقیقاتی قرار می‌دهد. امکان دسترسی به ۱۲۰ هزار مقاله فارسی و ۲۵۰ هزار مقاله انگلیسی از پایگاه‌های اطلاعاتی مختلف از طریق سایت این مرکز فراهم است.

این مرکز با دریافت مبلغی مقالات فارسی و انگلیسی مختلف را در اختیار کاربران قرار می‌دهد.

علم نت
جویشگر علمی فارسی

علم نت یک جویشگر علمی فارسی است که با رویکردی شبیه به گوگل اسکالر و با تمرکز بر اسناد علمی فارسی طراحی شده است. این جویشگر سایت‌های نمایه‌کننده اسناد علمی مانند مگیران، نورمگز، ensani.ir، SID.ir، سیویلیکا، ایرانداک و همچنین سایت‌های اصلی نشریات علمی پژوهشی را ایندکس کرده و در قالب یک جویشگر تخصصی و یکپارچه در اختیار پژوهشگران قرار می‌دهد.

@maghalehnevisi

پایگاه پژوهش

پایگاه پژوهش یکی از زیرمجموعه‌های سیویلیکا می‌باشد که از سال ۱۳۸۶ به ارائه مطالب، پروژه‌ها و تحقیقات دانشگاهی می‌پردازد.

محتوای درج‌شده در پایگاه پژوهش عبارتند از:

۱. سمینارها و پایان‌نامه‌های کامل دوره کارشناسی (سمینارهای دوره کارشناسی حداقل ۳۰ صفحه مطلب)
۲. سمینارها و پایان‌نامه‌های کامل دوره کارشناسی ارشد
۳. پروژه کامل دروسی که به صورت پروژه ارائه می‌شوند.
۴. گزارش کامل کارآموزی
۵. گزارش کامل پروژه‌های تحقیقاتی
۶. نقشه‌های مهندسی تحت اتوکد یا سایر نرم‌افزارهای رقومی
۷. پروپوزال‌های کامل دوره کارشناسی ارشد و دکترا
۸. گزارش‌های فنی کامل

@maghalehnevisi
مقاله‌نویسی

سایت پایان‌نامه‌های دانشگاه آزاد (سیکا)

دانشگاه آزاد اسلامی وب‌سایتی را به منظور جست‌وجو در کتابخانه های دانشگاه‌های آزاد اسلامی از سراسر کشور راه‌اندازی کرده است.

علاقه‌مندان می‌توانند با مراجعه به این وب‌سایت در مورد منابع اطلاعاتی موجود به جست‌وجو بپردازند. در این وب‌سایت می‌توانید در انواع پایگاه‌های اطلاعاتی شامل کتب، پایان نامه، گزارش، روزنامه و ... جستجو کرده و همچنین جهت جست‌وجوی دقیق‌تر می‌توانید از لینک جستجوی پیشرفته استفاده کنید. منابع اطلاعاتی در این وب سایت به سه زبان انگلیسی، فارسی و عربی در دسترس هستند.

دانشجویان جهت جلوگیری از انجام پایان‌نامه‌های تکراری، می‌بایست عناوین و موضوعات مشابه موجود در پایگاه‌های اطلاعاتی را مورد بررسی قرار دهند. یکی از این پایگاه‌های اطلاعاتی، سیستم سیکا است.

@magnetchevisi

پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (ISC)

پایگاه استنادی جهان اسلام یا Islamic World Science Citation از معتبرترین پایگاه‌های اطلاعاتی نمایه شده است که مقالات علمی را در حد مقالات ISI در جهان اسلام به چاپ می‌رساند.

پس از ISI (پایگاه استنادی علمی) و اسکوپوس در هلند، ISC سومین پایگاه استنادی برای سنجش عملکرد پژوهشی کشورها محسوب می شود که ۵۷ کشور در آن مشارکت دارند.

ISC از سال ۱۳۷۸ به بررسی و تحلیل مجلات فارسی پرداخته است و نشریات مورد قبول وزارت علوم، وزارت بهداشت و دانشگاه آزاد را نمایه کرده است. پایگاه فوق همچنین از سال ۲۰۰۵ برخی مجلات عربی کشورهای اسلامی و نیز مجلات انگلیسی ایران و کشورهای اسلامی را نیز پوشش داده است.

این پایگاه در گزارش‌های استنادی خود، برای رتبه‌بندی نشریات از شاخص‌هایی مثل ضریب تأثیر، نیمه‌عمر استناد و شاخص آنی استفاده می‌کند که روش برآورد آنها مشابه ضریب‌های به‌کاررفته در ISI است.

کارگاه آموزشی و کاربردی

پایان نامه نویسی

حسین رضائیان بیلندر

h.rezaeiyan60@gmail.com

LOGO

تدوین طرح تحقیق (پروپوزال)

✓ انواع متغیر

متغیر ها بر اساس نقشی که در تحقیق دارند، به چند دسته تقسیم می شوند:

۱- متغیر مستقل / پیش بین / عامل

متغیری است که توسط محقق، انتخاب، دستکاری و اندازه گیری می شود تا اثرات آن بر متغیر دیگری که وابسته است روشن شود. (علت احتمالی یا فرضی)

۲- متغیر وابسته / ملاک / پیامد

متغیری است که مورد مشاهده و اندازه گیری قرار می گیرد تا اثرات متغیر مستقل بر آن مشخص شود. (پاسخ، معلول، نتیجه)

مثال:

عوامل مؤثر بر ترغیب دانش آموزان به نماز جماعت

متغیر مستقل/ عامل

متغیر وابسته / پیامد

بررسی تاثیر شیوه های تشویق بر یادگیری دانش آموزان

متغیر مستقل/ عامل

متغیر وابسته / پیامد

✓ انواع متغیر

۳- متغیر کنترل

در یک تحقیق اثر تمام متغیرها بر یکدیگر را نمی توان به طور همزمان مورد مطالعه قرار داد. بنابراین محقق اثر برخی از متغیرها را کنترل نموده و آنها را خنثی میکنند.

۴- متغیر مزاحم

به متغیری گفته می شود که به صورت فرضی بر پدیده مورد مطالعه تاثیر می گذارد، ولی قابل مشاهده و کنترل نمی باشد.

مثال:

عوامل مؤثر بر ترغیب به نماز جماعت در دانش آموزان دختر پایه پنجم

متغیر مستقل/ عامل

متغیر وابسته / پیامد

متغیر کنترل

متغیر مزاحم مثل : طبقه اجتماعی و ...

انواع متغیرها

- متغیرها براساس ارزش
- متغیرها براساس رابطه
- متغیرها بر اساس نقش
- متغیرهای دو یا چند ارزشی
- متغیرهای جانبی

متغیرها براساس ارزش

- متغیرهای کمی
  - متصل:مقادیری می پذیرند که اعشارپذیرند مانند طول،وزن،ارتفاع
  - منفصل:مقادیری که می پذیرند اعشار پذیر نیست مانند تعداد دانش آموزان،کلاسها،درختان
- متغیرهای کیفی: مقادیر عددی به خود نمی گیرند بلکه ارزشهای کیفی را می پذیرندمثل خوش خلقی،کوشا بودن، اطاعت
- متغیرهای دو وجهی یا اسمی: این متغیرها بین متغیرهای کیفی و کمی قرار دارند مانند جنس،شغل و مدرک تحصیلی

متغیرها بر اساس رابطه

متغیرهای مستقل: این متغیرها نقش علت را به عهده دارند و بر متغییرهای دیگر تاثیر می گذارند. جذابیت روحانی

متغیرهای وابسته یا تابع: این متغیرها تابع تغییرات متغیر مستقل هستند یا در واقع معلول آنها به حساب می‌آیند. گرایش به دین

متغیرهای میانگر یا واسطه: متغیری است که گاه به عنوان رابطه بین متغیر مستقل و تابع قرار می گیرد. فرهنگ خانوادگی

انواع متغیرها براساس نقش

- **متغیرهای علی:** این متغیرها در واقع همان متغیرهای مستقل یا غیر وابسته هستند که به عنوان عامل بوجود آورنده یک پدیده مورد مطالعه قرار می گیرند.

- **متغیرهای توصیفی:** این متغیرها مبین صفات و ویژگیهای یک پدیده هستند و در واقع وضع آن را توضیح می‌دهند.

متغیرهای دو یا چند ارزشی

متغیرهای دو ارزشی: متغیرهایی هستند که به آنها فقط دو ارزش داده می‌شود مانند جنس که یا زن است یا مرد.

متغیرهای چند ارزشی: متغیرهایی هستند که بیش از دو عدد یا ارزش به خود می گیرند مانند سطح تحصیلی که می‌تواند ابتدایی، راهنمایی، متوسطه، کاردانی تا دکترای تخصصی باشد.

متغیرهای جانبی

متغیرهای تعدیل کننده: این متغیر عاملی است که توسط پژوهشگر انتخاب و اندازه‌گیری یا دستکاری می‌شود تا مشخص شود که این تغییر موجب تغییرهمبستگی بین متغیرها می‌شود یا خیر.

متغیرهای کنترل: محقق می‌تواند یک یا چند مورد از متغیرها را ثابت نگه داشته و یا اثر آنها را خنثی کند.

متغیرهای مزاحم یا مداخله گر: این متغیرها به صورت فرضی و نظری بر متغیر تابع اثر می‌گذارند ولی عملا قابل مشاهده، اندازه گیری و دستکاری نیستند.